



สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
 เลขที่รับ ๑๐๕๒๐/๒๕๖๘
 วันที่ ๗.๑.๕๖
 เวลา ๑๖.๕๕

ที่ สม ๐๐๐๓/๑๒๑๙

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
 อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
 เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เรียน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๘๙ - ๙๗/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔ จำนวน ๖๘ แผ่น

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๓) ได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการชุมนุมทางการเมืองในระหว่างเดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม ๒๕๖๓ ซึ่งมีข้อกล่าวอ้างว่ารัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแทรกแซงและจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน เช่น การจับกุมและควบคุมตัวแกนนำผู้ชุมนุมโดยไม่คำนึงสิทธิตามกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายพิเศษในระหว่างการชุมนุมและดำเนินการทางกฎหมายต่อนักศึกษา นักวิชาการ นักเคลื่อนไหว และสื่อมวลชน การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าควบคุมการชุมนุมขัดต่อหลักสากล เป็นต้น ประกอบกับเมื่อได้ประมวลข้อมูลจากการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์การชุมนุมในช่วงเวลาดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๓) จึงพิจารณาเห็นควรจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอเรียนว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๓) ได้พิจารณากรณีข้างต้นแล้วจึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ตามข้อ ๕.๒.๑ ของรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๘๙ - ๙๗/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ต่อรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ ในกรณีนี้ จึงขอได้โปรดนำกราบเรียนประธานรัฐสภาเพื่อพิจารณาต่อไป หากมีข้อสงสัยประการใด โปรดติดต่อสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โทรศัพท์หมายเลข ๐ ๒๑๔๑ ๑๙๘๔ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและสถิติ ๒
 วันที่ ๗.๑.๕๖
 เวลา ๑๖.๕๕

ขอแสดงความนับถือ

(นายบุญเกื้อ สมนึก)

เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กลุ่มงานระเบียบวาระ
 วันที่ ๗.๑.๕๖ เวลา ๑๕.๓๐
 วันที่ ๗.๑.๕๖ เวลา ๑๕.๓๐

สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๑๙๘๔ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๗๗๙๑

E-mail: tooka_s@hotmail.com

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม
 วันที่ ๗.๑.๕๖ เวลา ๑๕.๓๐
 วันที่ ๗.๑.๕๖ เวลา ๑๕.๓๐
 ส่งกลุ่มงาน... ดำเนินก

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน



คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๒ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๘๙-๙๗ / ๒๕๖๔

เรื่อง เสรีภาพในการชุมนุม อันเกี่ยวเนื่องกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิเด็ก และเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร กรณีการชุมนุมทางการเมืองในระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓

คำร้องที่ ๗๐/๒๕๖๓	บุคคลใช้ชื่อว่า “Red Usa”	ผู้ร้อง
	รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	ผู้ถูกร้อง
คำร้องที่ ๗๑/๒๕๖๓	บุคคลใช้ชื่อว่า “Ana Maria Banos Losada”	ผู้ร้อง
	รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	ผู้ถูกร้อง
คำร้องที่ ๗๒/๒๕๖๓	นายวิรัตน์ แซ่ฉั่น	ผู้ร้อง
	รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	ผู้ถูกร้อง
คำร้องที่ ๗๓/๒๕๖๓	บุคคลใช้ชื่อว่า “Robert Rutowski”	ผู้ร้อง
	รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	ผู้ถูกร้อง
คำร้องที่ ๗๔/๒๕๖๓	นายภูริ อรุณมานะกุล	ผู้ร้อง
	รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	ผู้ถูกร้อง

/ คำร้องที่ ...

คำร้องที่ ๗๕/๒๕๖๓	บุคคลใช้ชื่อว่า “Josef Benedict” รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง
คำร้องที่ ๑๑๓/๒๕๖๓	เครือข่ายภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง
คำร้องที่ ๑๒๘/๒๕๖๓	Mr. Robert Quinn รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง
คำร้องที่ ๔๘/๒๕๖๔	ปกปิดชื่อ รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง

คำร้องทั้งเก้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมืองในระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓ ซึ่งมีประเด็นร้องเรียนในลักษณะเดียวกัน จึงให้พิจารณารวมกัน โดยให้เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๗๐/๒๕๖๓ ว่า “ผู้ร้องที่ ๑” เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๗๑/๒๕๖๓ ว่า “ผู้ร้องที่ ๒” เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๗๒/๒๕๖๓ ว่า “ผู้ร้องที่ ๓” เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๗๓/๒๕๖๓ ว่า “ผู้ร้องที่ ๔” เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๗๔/๒๕๖๓ ว่า “ผู้ร้องที่ ๕” เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๗๕/๒๕๖๓ ว่า “ผู้ร้องที่ ๖” เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๑๑๓/๒๕๖๓ ว่า “ผู้ร้องที่ ๗” เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๑๒๘/๒๕๖๓ ว่า “ผู้ร้องที่ ๘” เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๔๘/๒๕๖๔ ว่า “ผู้ร้องที่ ๙” และเรียกผู้ถูกร้องตามคำร้องทั้งเก้าว่า “ผู้ถูกร้อง”

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องทั้งเก้าได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในช่วงการชุมนุมทางการเมืองระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) ผู้ร้องที่ ๑ - ๖ ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นคำร้องที่ ๗๐ - ๗๕/๒๕๖๓ ตามลำดับ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องใช้อำนาจโดยมิชอบในการแทรกแซงและจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน ซึ่งปรากฏจากกรณีการใช้ความรุนแรงเข้าสลายการชุมนุมและดำเนินการจับกุมแกนนำผู้ชุมนุม เช่น นายอานนท์ นำภา

ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ร้องที่ ๓ ยังได้มีการกล่าวอ้างเพิ่มเติมว่า เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ขณะที่ผู้ร้องที่ ๓ ได้เข้าร่วมการประชุมบริเวณเวทีปราศรัย ซอยศรีสมุทร ๑ จังหวัดสมุทรปราการนั้น ปรากฏว่ามีกลุ่มบุคคลอ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบเข้ามาเย้ยแหยง กระเป้าและตรวจค้นทรัพย์สินของผู้ร้องที่ ๓ ทำให้ได้รับความเสียหาย ซึ่งถือเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงขอให้ตรวจสอบ

๒) ผู้ร้องที่ ๗ ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นคำร้องที่ ๑๑๓/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๓ กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องใช้อำนาจโดยมิชอบในการแทรกแซงและจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน ทั้งในกรณีการจับกุมและควบคุมตัวแกนนำผู้ชุมนุม โดยใช้ความรุนแรงและไม่คำนึงถึงสิทธิตามกฎหมาย นอกจากนี้ ยังปรากฏว่ามีการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในหลายกรณี เช่น การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาในช่วงพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๓๐ - ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ จึงขอให้ตรวจสอบ

๓) ผู้ร้องที่ ๘ ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นคำร้องที่ ๑๒๘/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๓ กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากกรณีการบังคับใช้กฎหมายพิเศษในระหว่างการชุมนุมและการดำเนินการทางกฎหมายต่อนักศึกษา นักวิชาการ นักเคลื่อนไหว และสื่อมวลชน จึงขอให้ตรวจสอบ

๔) ผู้ร้องที่ ๙ ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นคำร้องที่ ๔๘/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔ กล่าวอ้างว่า การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าควบคุมการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ บริเวณด้านหน้าอาคารรัฐสภา ขัดต่อหลักสากล โดยปรากฏการฉีดน้ำแรงดันสูงผสมสารที่สร้างความระคายเคืองใส่ผู้ชุมนุม ทำให้ได้รับบาดเจ็บ จึงขอให้ตรวจสอบ

นอกจากการร้องเรียนของผู้ร้องทั้งเก้าข้างต้นแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังได้ประมวลข้อมูลจากการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ แล้วพบว่า นับตั้งแต่การนัดชุมนุมของกลุ่ม “เยาวชนปลดแอก” บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นมา ได้มีการนัดชุมนุมของประชาชนหลากหลายกลุ่มในหลายพื้นที่ทั่วประเทศเพื่อแสดงความคิดเห็นและนำเสนอข้อเรียกร้องทางการเมือง รวมถึงประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา ซึ่งมีลักษณะทั้งที่เป็นการนัดชุมนุมใหญ่ เช่น การชุมนุม “ธรรมศาสตร์จะไม่ทน” ภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ หรือการชุมนุม “๑๙ กันยายน ทวงอำนาจคืนราษฎร” ภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และสนามหลวง เมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓ ตลอดจนการนัดชุมนุมย่อยต่าง ๆ เช่น การชุมนุมของเครือข่าย มศว. คนรุ่นเปลี่ยน กลุ่มมะกะเสด กลุ่มแนวร่วมนวชีวิต กลุ่มมือปไม้มุ้งมิ้ง

/ แต่ดั้งตั้ง ...



แต่ตั้งตั้งแต่คณะรัฐบาล กลุ่มมหานครเพื่อประชาธิปไตย คณะจุฬา กลุ่มสปริง มูฟเมนท์ กลุ่มภาคีนักศึกษา ศาลายา องค์กรนักเรียนเลว สมัชชาแรงงานแห่งชาติ กลุ่มดาวดินสามัญชน กลุ่มเราคือเพื่อนกัน กลุ่มแนวร่วม มมส. เพื่อประชาธิปไตย เครือข่ายรักประชาธิปไตยแพร์ ภาคีนักศึกษามหาวิทยาลัย กรุงเทพ กลุ่มรังสิตพะยอมเก่า เครือข่ายราชมงคล กลุ่มไทยภักดี กลุ่มอาสาช่วยชาติ กลุ่มภาคีเครือข่าย ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และกลุ่มศูนย์รวมประชาชนปกป้องสถาบัน (ศปปส.) ซึ่งนอกจาก การจัดการชุมนุมแล้วยังมีการนัดหมายเพื่อจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรม “วิ่งกันนะ แสมทาร์” และ “เสกคาถาผู้พิทักษ์ปกป้องประชาธิปไตย” บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย กิจกรรม “ถ้าไม่สู้ก็อยู่อย่างทาส” บริเวณสกายวอล์ก (Sky Walk) หน้าศูนย์การค้าเอ็มบีเค เซ็นเตอร์ กิจกรรม “เก็บขยะ” ที่จังหวัดชลบุรี กิจกรรม “คนลำพูนก็ไม่ทนแล้วโว้ย” ที่จังหวัดลำพูน กิจกรรม “อีสานบ่ย่าน เต๋อ” ที่จังหวัดขอนแก่น กิจกรรม “อุดรสิบทน” ที่จังหวัดอุดรธานี กิจกรรม “โคราชจะไม่ทน” ที่จังหวัด นครราชสีมา กิจกรรม “พัทลุงจะไม่ทนแล้วโว้ย” ที่จังหวัดพัทลุง นอกจากนี้ ยังปรากฏการชุมนุมหรือจัด กิจกรรมทางการเมืองของประชาชนไทยในต่างประเทศด้วย เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ได้หวัน

การชุมนุมในห้วงเวลาดังกล่าวมีความแตกต่างจากการชุมนุมทางการเมืองเมื่อปี ๒๕๕๓ และปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ เนื่องจากการชุมนุมในรูปแบบของการรวมตัวของประชาชนหลากหลายกลุ่ม เพื่อนำเสนอข้อเรียกร้องในภาพรวมต่อรัฐบาล กล่าวคือ การเรียกร้องให้พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การเรียกร้องให้ยุบสภาผู้แทนราษฎร การเรียกร้องให้หยุดคุกคาม ประชาชน และการเรียกร้องให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในขณะที่เดียวกันแต่ละกลุ่มก็ต่างมี ข้อเรียกร้องของกลุ่มโดยเฉพาะ อาทิ การแถลงข้อเรียกร้องต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ การเรียกร้อง กรณีการหายตัวไปของนายวันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ การเรียกร้องให้รัฐบาลผลักดันร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย การเรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายที่กำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการทำแท้ง การเรียกร้องสิทธิและ เสรีภาพในสถานศึกษา ความเหลื่อมล้ำและคุณภาพของระบบการศึกษา ภาวะเปียบของสถานศึกษา ที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย หรือการเรียกร้องด้านสวัสดิการแรงงาน ซึ่งนอกจาก ความแตกต่างในเรื่องข้อเรียกร้องแล้ว การชุมนุมครั้งนี้ยังปรากฏการนัดชุมนุมในรูปแบบแฟลชม็อบ “Flash Mob” โดยไม่มีการปักค้ำคืน รวมไปถึงการชุมนุมที่ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดเป็นแกนนำแต่ใช้วิธีการ ขับเคลื่อนผ่านสื่อสังคมออนไลน์

สำหรับการจัดการและดูแลการชุมนุมในแต่ละครั้งนั้นพบว่า มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็น ผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการ โดยการชุมนุมที่ถือว่ามีกรณีพิพาทกันครั้งแรกระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุม และเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น คือ การชุมนุม “๑๙ กันยายน ทวงอำนาจคืนราษฎร” บริเวณมหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และสนามหลวง เมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓ หลังจากนั้นก็ปรากฏ เหตุการณ์เผชิญหน้ากันอีกหลายครั้ง โดยเฉพาะเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ ซึ่งกลุ่มคณะราษฎรได้นำัด ชุมนุมใหญ่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและเคลื่อนขบวนไปปักค้ำคั้นบริเวณทำเนียบรัฐบาล โดยในระหว่างวันดังกล่าวได้เกิดสถานการณ์ที่มีความตึงเครียดหลายกรณี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี จึงได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมีผลบังคับ ตั้งแต่วันที่ ๐๔.๐๐ นาฬิกา ของวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นไป พร้อมทั้งมีการออกข้อกำหนด ห้ามจัดการชุมนุมและมีการเข้าจับกุมแกนนำผู้ชุมนุมในเวลาต่อมา ทั้งนี้ เหตุการณ์ดังกล่าวได้นำไปสู่ การเผชิญหน้าและการใช้ความรุนแรงครั้งสำคัญ คือ การชุมนุมบริเวณสี่แยกปทุมวัน เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ ซึ่งปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินการสลายการชุมนุมโดยใช้รถฉีดน้ำแรงดันสูง ฉีดน้ำผสมสารเคมีและแก๊สน้ำตาไปยังกลุ่มผู้ชุมนุม และภายหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้มีการร้องขอ ต่อศาลเพื่อออกหมายจับแกนนำผู้ชุมนุมและผู้เข้าร่วมการชุมนุมจำนวนหนึ่งในความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติจราจร ทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๕๔๓

ในขณะที่การดำเนินการเพื่อแก้ไขสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นปรากฏว่า ประธานรัฐสภาได้พยายามหาทางออกของปัญหาด้วยการเจรจาเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์ อันประกอบไปด้วยตัวแทนจากรัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน สมาชิกวุฒิสภา ผู้ชุมนุม กลุ่มผู้มีความเห็นเป็นอย่างไร และผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ก็ไม่เป็นผลเนื่องจากกลุ่มผู้ชุมนุมปฏิเสธ การเข้าร่วม ขณะเดียวกันพรรคร่วมรัฐบาลและพรรคร่วมฝ่ายค้านก็ได้พยายามหาทางออกด้วยการเสนอ ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ส่วนกลุ่มผู้ชุมนุมก็มีการผลักดันร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อประชาชน (Ilaw) และแสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่าปฏิเสธร่างแก้ไข รัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นวันนัดประชุมรัฐสภาเพื่อพิจารณา ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้เกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ชุมนุมสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคณะราษฎรที่ต้องการ กัดดันให้รัฐสภารับร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญเข้าสู่วาระการพิจารณา และกลุ่มบุคคลสวมเสื้อสีเหลือง ซึ่งเดินทางมาให้กำลังใจการทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาบริเวณหน้าอาคารรัฐสภา โดยเหตุการณ์ครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎรด้วยการใช้รถฉีดน้ำแรงดันสูงและ แก๊สน้ำตา นอกจากนี้ยังเกิดการใช้อาวุธปืนในการประทุษร้ายผู้ชุมนุมโดยบุคคลไม่ทราบฝ่าย จึงนับว่า เป็นเหตุการณ์สำคัญที่แสดงถึงการยกระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อการชุมนุมทางการเมือง

จากคำร้องและการประมวลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่าอาจมีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงเห็นควรให้มีการตรวจสอบไปพร้อมกันและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบรวมเป็นฉบับเดียวกัน

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่าสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองในระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ รวมถึงพฤติการณ์ตามที่ผู้ร้องทั้งเก้ากล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุม อันเกี่ยวเนื่องกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิเด็ก และเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๑) บันทึกการลงพื้นที่สังเกตการณ์และการติดตามสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองในระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ จัดทำโดยคณะทำงานเพื่อเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ กรณีการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒) บันทึกสรุปผลการลงพื้นที่และรับฟังข้อเท็จจริงจากการเข้าเยี่ยมแกนนำและผู้ชุมนุมทางการเมืองที่ถูกควบคุมตัว ณ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำอำเภอรัญบุรี และกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ จัดทำโดยพนักงานเจ้าหน้าที่

๓) หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ ๐๗๐๔.๑/๓๖๐๔๑ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๔) บันทึกสรุปการให้ข้อเท็จจริงของตัวแทนแกนนำผู้ชุมนุมและผู้ได้รับผลกระทบ ประกอบด้วย นางสาวชลธิชา แจ่มเร็ว นายทัตเทพ เรืองประไพกิจเสรี และนางสาวศุภกริยา วรรณายวัฒน์ ต่อคณะทำงานตรวจสอบ กรณีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๕) หนังสือกองบัญชาการตำรวจนครบาล ที่ ดช ๐๐๑๕.(สส.)๗๔/๑๖๖๐๕ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๖) บันทึกสรุปการให้ข้อเท็จจริงของตัวแทนสื่อมวลชน ประกอบด้วย นางสาวฐปณีย์ เอียดศรีไชย ผู้ก่อตั้งสำนักข่าว The Reporters และ นายคณิต บุญพานิช รักษาการบรรณาธิการบริหาร สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS) ต่อคณะทำงานตรวจสอบ กรณีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๗) หนังสือสถานีโทรทัศน์ไทยรัฐทีวี ที่ Edio๔๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๘) หนังสือสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ที่ กท ๐๖๑๓/๑๔๓๕ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๙) บันทึกสรุปการให้ความเห็นของผู้ช่วยศาสตราจารย์ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายมหาชน และนายพัชร นิยมศิลป์ พยานผู้เชี่ยวชาญ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๐) หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ คย ๐๑๖/๒๕๔๖๗ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๑) หนังสือกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ด่วนที่สุด ที่ ดศ ๐๒๐๔.๒/๑๓๙๙๑ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๒) หนังสือกรุงเทพมหานคร ด่วนที่สุด ที่ กท ๐๔๐๖/๔๙ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๓) หนังสือกองบัญชาการตำรวจนครบาล ด่วนที่สุด ที่ ดช ๐๐๑๕.(สส.)๗๔/๒๒๙ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๔) แลกส่งการณคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

๑๔.๑) แลกส่งการณ เรื่อง “ขอให้ทุกฝ่ายในการชุมนุมยึดหลักสิทธิมนุษยชนและใช้แนวทางสันติวิธีในการแก้ไขปัญหา” เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

๑๔.๒) แลกส่งการณ เรื่อง “ข้อห่วงใยต่อสถานการณ์การชุมนุม ในวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓” เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓

๑๔.๓) แลกส่งการณ เรื่อง “เหตุการณ์สลายการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓” เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๓

๑๔.๔) แลกส่งการณ เรื่อง “สนับสนุนการเดินหน้าเจรจาในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี” เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

๑๔.๕) แถลงการณ์ เรื่อง “ขอให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมยึดมาตรฐานสากล และหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง” เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

๑๕) ข่าวดูประชาสัมพันธ์ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

๑๕.๑) ข่าวดูประชาสัมพันธ์ เรื่อง “ปช.กสม. ย้ำเยาวชนสามารถใช้สิทธิชุมนุมได้ โดยสงบ เดินหน้าเฝ้าระวังสถานการณ์อย่างใกล้ชิด” เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

๑๕.๒) ข่าวดูประชาสัมพันธ์ เรื่อง “กสม. ห่วงการชุมนุมทางการเมืองในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ ขอทุกฝ่ายพึงตระหนักถึงหลักสิทธิมนุษยชน พร้อมแนะ ๓ ช่องทางแจ้งเหตุละเมิด สิทธิฯ” เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

๑๕.๓) ข่าวดูประชาสัมพันธ์ เรื่อง “กสม. ขอรัฐบาลบังคับใช้กฎหมายสถานการณ์ฉุกเฉินเท่าที่จำเป็น ประกันสิทธิให้แกนนำผู้ถูกควบคุมตัว เรียกร้องทุกฝ่ายอดกลั้น ใช้กลไกรัฐสภาในการ แก้ไขปัญหา” เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓

๑๕.๔) ข่าวดูประชาสัมพันธ์ เรื่อง “กสม. มีข้อห่วงใยด่วนถึง ผบ.ตร. ต่อการบังคับใช้ กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการควบคุมตัวและดำเนินคดีแก่ผู้ชุมนุม” เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

๑๕.๕) ข่าวดูประชาสัมพันธ์ เรื่อง “กสม. ขอให้คำนึงถึงความปลอดภัยและ สวัสดิภาพของเด็กในพื้นที่ การชุมนุมแนะผู้ปกครองไม่ควรพาเด็กเล็กเข้าร่วมชุมนุม” เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิและพยานผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งรายงานการ ลงพื้นที่สังเกตการณ์และการติดตามสถานการณ์ ตลอดจนบทบัญญัติของกฎหมายและหลัก สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงที่รับฟังได้และความเห็น ดังต่อไปนี้

๔.๑ ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้

การชุมนุมทางการเมืองในช่วงเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ นั้น เกิดขึ้น ในช่วงเวลาเดียวกับที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในประเทศไทย ซึ่งเหตุ ดังกล่าวทำให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนด การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ ทัวราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓ จนถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๓ และได้มีการขยาย ระยะเวลาการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ แล้วเป็นช่วงของการขยายระยะเวลาคราวที่ ๙ ด้วยเหตุนี้ การใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมของ

ประชาชนจึงอยู่ภายใต้ข้อกำหนดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ อันมีช่วงระยะเวลาที่มีข้อกำหนดห้ามการชุมนุมในทุกพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร กล่าวคือ ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ก่อนที่จะมีการผ่อนคลายการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นมา ซึ่งทำให้ประชาชนสามารถจัดกิจกรรมรวมกลุ่มหรือการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมได้ แต่ก็ยังคงอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

สำหรับสถานการณ์ของการชุมนุมในภาพรวมนั้นพบว่า เป็นการชุมนุมเพื่อประท้วงรัฐบาลเป็นหลัก ซึ่งเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ โดยผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นิสิต และนักศึกษา ซึ่งใช้วิธีการนัดหมายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) และเทเลแกรม (Telegram) เพื่อชุมนุมกันตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในที่สาธารณะและภายในสถานศึกษาต่าง ๆ ขณะที่รูปแบบการชุมนุมส่วนใหญ่เป็นการประท้วง (Demonstrations or Protests) นอกจากนี้ยังมีการเดินขบวนประท้วง (Processions or Marches) และการชุมนุมแบบแฟลชม็อบ (Flash Mob) โดยในที่ชุมนุมมีการกล่าวปราศรัยโจมตีรัฐบาลสลับการแสดงดนตรี การแสดงข้อความทางการเมืองผ่านป้ายผ้าหรือกระดาษ และการแสดงกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น การแสดงสัญลักษณ์ชูสามนิ้ว การผูกโบสีขาว การยิงเลเซอร์ การใช้เปิดยางสีเหลือง ทั้งนี้ การชุมนุมโดยทั่วไปมีกำหนดเวลาเริ่มต้นในช่วงเย็นและมักจะยุติการชุมนุมก่อนเวลา ๐๐.๐๐ นาฬิกา แต่ก็มีบางครั้งเช่นกันที่มีการชุมนุมยืดเยื้อข้ามวัน เช่น การชุมนุม "๑๙ กันยายน ทวงอำนาจคืนราษฎร" บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และสนามหลวง เมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓ หรือการชุมนุมวันที่ ๑๔ - ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและทำเนียบรัฐบาล

แม้ว่าการชุมนุมที่เกิดขึ้นเป็นการชุมนุมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนหลากหลายกลุ่ม แต่พบว่ากลุ่มขับเคลื่อนหลักเป็นกลุ่มนักศึกษาและนักกิจกรรมทางการเมือง อาทิ กลุ่มเยาวชนปลดแอก Free Youth (ต่อมา กลุ่มเยาวชนปลดแอกได้รวมกลุ่มเครือข่ายใช้ชื่อว่า คณะประชาชนปลดแอก) แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม กลุ่มสหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนท.) เครือข่าย มศว. คนรุ่นเปลี่ยน กลุ่มมะกะเสด กลุ่มแนวร่วมนวมชีวิต กลุ่มม็อบไม่มั่งมีแต่ตั้งตุงค้คุณรัฐบาล กลุ่มมหานครเพื่อประชาธิปไตย คณะจุฬา กลุ่มสปริง มูฟเม้นท์ กลุ่มภาคีนักศึกษาศลาธา องค์กรนักเรียนเลว สมัชชาแรงงานแห่งชาติ กลุ่มดาวดินสามัญชน กลุ่มเราคือเพื่อนกัน กลุ่มแนวร่วม มมส. เพื่อประชาธิปไตย เครือข่ายรักประชาธิปไตยแพร์ ภาคีนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ กลุ่มรังสิตพะยอมเก่า และเครือข่ายราชมงคล ทั้งนี้ กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีบุคคลที่เป็นแกนนำซึ่งมีบทบาทสำคัญในการชุมนุมหลายคน อาทิ นายอานนท์ นำภา นายพิรัชต์ ชิวารักษ์ นายภาณุพงศ์ จาดนอก นายจตุภัทร์ บุญภัทรรักษา นางสาวปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล นางสาวชลธิชา แจ้งเร็ว

/ นายทัตเทพ ...



นายทัตเทพ เรืองประไพกิจเสรี นางสาวภัศราวลี ธนกิจวิบูลย์ผล และนายไชยอมร แก้ววิบูลพันธ์ เป็นต้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ว แกนนำผู้ชุมนุมดังกล่าวต่างถูกดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายหลายฉบับ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดชุมนุมทางการเมือง

ขณะที่เนื้อหาหรือข้อเรียกร้องอันเป็นสาระสำคัญของการใช้สิทธิและเสรีภาพ ในการชุมนุมของประชาชนในครั้งนี้นับว่า ส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิพากษ์วิจารณ์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี การสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ปัญหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การละเมิดสิทธิมนุษยชน การคุกคามประชาชน ตลอดจน การเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ อาจมีข้อเรียกร้องอื่น ๆ ซึ่งเป็น วัตถุประสงค์ของกลุ่มผู้ชุมนุมแต่ละกลุ่มด้วย อย่างไรก็ตาม ข้อเรียกร้องที่มักจะถูกนำไปขับเคลื่อน ในการชุมนุมแทบทุกครั้ง คือ “๓ ข้อเรียกร้อง ๒ หลักการ ๑ ความฝัน” ซึ่งผู้ชุมนุมที่ใช้ชื่อว่า “คณะประชาชนปลดแอก” เป็นผู้เสนอต่อรัฐบาล ทั้งนี้ ช่วงเวลาดังกล่าวตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓ นั้น มีการชุมนุมทางการเมืองหลายครั้งและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ ความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาลซึ่งได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๓ ว่า ในขณะนั้นมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๔๙ ครั้ง อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบของคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบการพิจารณาข้อร้องเรียนตามคำร้องของผู้ร้องทั้งเก้าแล้วเห็นว่า มีข้อเท็จจริงของการชุมนุมในรายการที่สำคัญ ดังนี้

๑) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ของกลุ่มเยาวชนปลดแอก (Free Youth) ณ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งถือเป็นการชุมนุมใหญ่ครั้งแรกที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมากนับตั้งแต่ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนา ๒๐๑๙ เริ่มคลี่คลายลง โดยแม้ว่าผู้เข้าร่วมชุมนุมส่วนใหญ่ จะมีการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรค เช่น สวมหน้ากากอนามัย แต่การชุมนุมครั้งนี้ก็ยังอยู่ในช่วงเวลา ที่มีข้อกำหนดห้ามการชุมนุมในทุกพื้นที่ทั่วราชอาณาจักรตามพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขณะที่ข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุมในวันดังกล่าวพบว่ามี การเรียกร้องให้ รัฐบาลปฏิบัติตาม ๓ ข้อ คือ (๑) ขอให้นายกรัฐมนตรียุบสภาผู้แทนราษฎร (๒) ขอให้หยุดคุกคาม ประชาชนในทุกรูปแบบ และ (๓) ขอให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งการชุมนุมในครั้งนี้นับถือเป็นการจุดเริ่มต้นของ การชุมนุมทางการเมืองของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ทั่วประเทศในเวลาต่อมา

๒) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓ ของนิสิต นักศึกษากลุ่มมหานครเพื่อ ประชาธิปไตยและกลุ่มมะกะเสด ใช้ชื่อการชุมนุมว่า “เสกคาถาผู้พิทักษ์ปกป้องประชาธิปไตย” ณ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มีการนัดหมายให้ผู้ชุมนุมสวมใส่ชุดพ้อมดแม่มดตามแบบวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “แฮร์รี่ พอตเตอร์” เพื่อเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ว่าผู้มีอำนาจทางการเมืองไทยที่แท้จริง

/ เปรียบเสมือน ...



เปรียบเสมือนตัวละครร้ายในวรรณกรรมดังกล่าว มีการให้ผู้ชุมนุมเสกคาถาพอมดขับไล่ตัวละครร้ายนั้น และเสกคาถาปกป้องประชาธิปไตย พร้อมทั้งยืนยันข้อเรียกร้อง ๓ ข้อ ของกลุ่มเยาวชนปลดแอก แกนนำการชุมนุมผลัดเปลี่ยนกันขึ้นปราศรัยประท้วงรัฐบาล แต่การปราศรัยซึ่งในภายหลังได้รับการ วิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากคือ การปราศรัยของนายอานนท์ นำภา ในประเด็นเกี่ยวกับการเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายในส่วน of สถาบันพระมหากษัตริย์ ให้มีความสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยและ หลักสิทธิมนุษยชน

๓) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยใช้ชื่อการชุมนุมว่า “ธรรมศาสตร์จะไม่ทน” จัดขึ้นบริเวณลานพญานาค ภายใน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต การชุมนุมครั้งนี้ถือเป็นการชุมนุมใหญ่ที่ประเด็นสำคัญคือการอ่าน ประกาศกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ฉบับที่ ๑ โดยเป็นข้อเรียกร้องต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์จำนวน ๑๐ ข้อ ซึ่งภายหลังการชุมนุมดังกล่าวมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ออก แถลงการณ์ชี้แจงข้อเท็จจริงโดยสรุปว่า การชุมนุมดังกล่าวเป็นการชุมนุมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่มีการ แสดงออกนอกเหนือขอบเขตที่ได้ขออนุญาตไว้ ซึ่งเป็นเรื่องความรับผิดชอบส่วนบุคคลของผู้ที่ แสดงออก สำหรับการแสดงออกของผู้ที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ไม่เหมาะสมนั้น มหาวิทยาลัยจะดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นธรรมตามข้อเท็จจริงภายใต้ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยและจะ ป้องกันมิให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก อย่างไรก็ตาม องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ออก แถลงการณ์ในเวลาต่อมาว่า ประเด็นดังกล่าวไม่ใช่เรื่องที่ขัดต่อกฎหมายแต่เป็นการแสดงออกซึ่งสามารถ ทำได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) ทั้งนี้ ผลสืบเนื่องจากการชุมนุมดังกล่าว นายณัฐพร โดประยูร ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่า การจัดการชุมนุมปราศรัยของแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมครั้งนี้เป็นการดำเนินการที่ เข้าข่ายการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขหรือไม่ ซึ่งต่อมาวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องดังกล่าวไว้ พิจารณาวินิจฉัย

๔) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓ ของกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์ และการชุมนุม ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และสนามหลวง โดยการชุมนุมครั้งนี้มีการ นัดหมายล่วงหน้าตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๖๓ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการวางแผนและเตรียมการ ล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม ก่อนการชุมนุมดังกล่าว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ แจ้งไปยังกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์ฯ ว่าไม่อนุญาตให้ใช้สถานที่ในการจัดการ ชุมนุมเนื่องจากการจัดการชุมนุมไม่เป็นไปตามเงื่อนไขในประกาศเรื่องแนวทางการอนุญาตจัดชุมนุม

/ ทางการเมือง ...



ทางการเมืองของนักศึกษาในพื้นที่ของมหาวิทยาลัย ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓ ขณะที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงได้ขอความร่วมมือไปยังมหาวิทยาลัยให้งดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการติดต่อในช่วงวันดังกล่าว ทำให้มหาวิทยาลัยปิดประตูทางเข้าออกและจำกัดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเท่านั้นที่สามารถเดินทางเข้าได้ การดำเนินการดังกล่าวเป็นเหตุให้การชุมนุมครั้งนี้เกิดการเผชิญหน้ากันครั้งแรกระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับกลุ่มผู้ชุมนุม แต่สุดท้ายผู้ชุมนุมก็สามารถเข้าไปจัดกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยได้ก่อนที่จะออกมาตั้งเวทีปราศรัยบริเวณสนามหลวง ทั้งนี้ การชุมนุมในครั้งนี้มีการคาดการณ์ว่าจะมีการเคลื่อนขบวนไปยังทำเนียบรัฐบาลในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓ แต่ท้ายที่สุดแกนนำได้ประกาศเปลี่ยนสถานที่เป็นทำเนียบของคมนตรีแทนเพื่อยื่นข้อเรียกร้องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อประธานองคมนตรี โดยก่อนการเคลื่อนขบวนดังกล่าวได้มีการจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ “ปักหมุดคณะราษฎร” บนพื้นที่สนามหลวงด้วย นอกจากนี้ ภายหลังจากการชุมนุมดังกล่าวยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า สำนักงานเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม กรณีที่มีผู้ชุมนุมบางส่วนทำลายรั้วเหล็ก รวมทั้งตัดแม่กุญแจสำหรับลือคร้วเหล็กโดยรอบสนามหลวงทำให้ได้รับความเสียหาย ๙๐ ตัว

๕) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ ของกลุ่มคณะราษฎรอีสาน ซึ่งมีนายจตุภัทร์ บุญภัทรรักษา ได้นำมวลชนจำนวนหนึ่งปักหลักตั้งเวทีปราศรัยและกางเต็นท์บริเวณหน้าโรงเรียนสตรีวิทยา เพื่อเตรียมเข้าร่วมการชุมนุมใหญ่ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ ของกลุ่มคณะราษฎร ๒๕๖๓ เหตุดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าขอคืนพื้นที่จราจร แต่ผู้ชุมนุมไม่ยินยอม นำมาสู่เหตุการณ์ปะทะกันและเกิดความชุลมุน โดยมีผู้ชุมนุมสาดสีน้ำเงินใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่สุดท้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถเข้าควบคุมพื้นที่ได้และมีการจับกุมผู้ชุมนุมไปบางส่วน ซึ่งทั้งหมดถูกควบคุมตัวส่งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ ก่อนที่จะถูกส่งไปควบคุมตัวที่กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี ทำให้ผู้ชุมนุมเคลื่อนย้ายไปรวมตัวกันบริเวณหน้าสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อกดดันให้ปล่อยตัวผู้ถูกจับกุม ก่อนจะยุติการชุมนุมในคืนเดียวกัน

๖) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ ของกลุ่มคณะราษฎร ๒๕๖๓ บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งการชุมนุมครั้งนี้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าในช่วงเวลาดังกล่าวมีกลุ่มผู้ชุมนุมฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลที่ส่วนใหญ่สวมเสื้อเหลืองมาชุมนุมบริเวณใกล้เคียงกันด้วย ทั้งนี้ ในบางช่วงเวลาผู้ชุมนุมทั้งสองฝ่ายมีการปะทะและขว้างปาสิ่งของใส่กัน โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยดูแลและระงับเหตุ ต่อมา ผู้ชุมนุมกลุ่มคณะราษฎรได้เคลื่อนขบวนไปล้อมรอบทำเนียบรัฐบาล โดยมีการปะทะและเจรจากับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มาควบคุมการชุมนุมตามจุดสกัดต่าง ๆ เป็นระยะๆ ในวันเดียวกันนี้เอง เกิดเหตุการณ์ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจอ้างว่าผู้ชุมนุมกลุ่มคณะราษฎรบางส่วนกระทำการที่กระทบต่อขบวนเสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี และสมเด็จพระเจ้า

ลูกยาเธอ เจ้าฟ้าทีปังกรรัศมีโชติ มหาวชิโรตตมางกูร สิริวิบูลยราชกุมาร ซึ่งต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลดุสิต ได้มีการดำเนินคดีกับผู้ชุมนุมจำนวน ๕ คน ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๐ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้นายกรัฐมนตรีได้อาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๔.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้านั้นเมื่อเวลาประมาณ ๐๑.๐๐ นาฬิกา แกนนำผู้ชุมนุมได้มีการประกาศยุติการชุมนุมแล้ว แต่ยังคงมีผู้ชุมนุมอยู่ในพื้นที่บางส่วนทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจยังคงใช้วิธีการเข้ากระชับเพื่อขอคืนพื้นที่ รวมทั้งมีการเข้าจับกุมตัวแกนนำผู้ชุมนุมหลายคน

นอกจากนี้ ภายหลังจากการชุมนุมดังกล่าวยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ กรณีที่มีผู้ชุมนุมทำการขนย้ายกระถางดอกไม้ประดับบริเวณโดยรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยทำให้กระถางดอกไม้ดังกล่าวได้รับความเสียหายด้วย

๓) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ ของกลุ่มคณะราษฎร ๒๕๖๓ บริเวณสี่แยกปทุมวัน โดยในครั้งนี้ปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้อาศัยอำนาจตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครและข้อกำหนดที่ออกตามประกาศดังกล่าวเข้าสลายการชุมนุม โดยมีการใช้รถฉีดน้ำแรงดันสูงผสมสารเคมีและแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุม ทำให้เกิดการเผชิญหน้าและความตึงเครียด ปรากฏภาพการปะทะกัน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ากระชับพื้นที่และจับกุมผู้ชุมนุม รวมถึงผู้สื่อข่าวสำนักข่าวประชาไท ก่อนนำไปควบคุมตัวไว้ที่กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี ขณะที่ผู้ชุมนุมโดยส่วนใหญ่มีการถอยร่นออกจากพื้นที่ บางส่วนย้ายไปรวมตัวกันภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขณะเดียวกันก็ปรากฏภาพผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งเข้าผลักดันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและมีผู้ชุมนุมรายหนึ่งใช้คีมตัดเหล็กพาดใส่ไหล่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้ การเผชิญหน้าดังกล่าวเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งสองฝ่าย

๔) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ ของกลุ่มคณะราษฎร โดยนัดหมายรวมตัวบริเวณแยกสามย่านในช่วงเย็น จากนั้น กลุ่มผู้ชุมนุมได้เดินขบวนไปชุมนุมบริเวณด้านหน้าสถานเอกอัครราชทูตสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประจำประเทศไทย มีการอ่านจดหมายเปิดผนึกซึ่งมีเนื้อหาเรียกร้องต่อรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จากนั้น แกนนำผู้ชุมนุมบางส่วนได้เข้าไปยื่นจดหมายดังกล่าวแก่เอกอัครราชทูต ฯ โดยเมื่อการเข้ายื่นจดหมายเปิดผนึกเสร็จสิ้นแล้ว จึงประกาศยุติการชุมนุม ทั้งนี้ ก่อนหน้าการชุมนุมของกลุ่มราษฎรในวันเดียวกันนั้น กลุ่มประชาชนคนไทย นำโดยนายนิติธร ล้ำเหลือ พร้อมผู้ร่วมชุมนุมจำนวนหนึ่งสวมใส่เสื้อเหลืองได้ร่วมกันชุมนุมหน้าสถานเอกอัครราชทูตสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประจำประเทศไทย เพื่อยื่นจดหมายเรียกร้องต่อรัฐบาล

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การชุมนุมของกลุ่มประชาชนคนไทยได้ยุติไปก่อน การชุมนุมของคณะราษฎร จึงไม่มีเกิดเหตุปะทะหรือความรุนแรงใด ๆ ระหว่างผู้ชุมนุมทั้งสองฝ่าย

๙) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ของกลุ่มราษฎร บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และหน้าอาคารศาลฎีกา เพื่อร่วมจัดกิจกรรมที่มีชื่อว่า ส่ง “ราษฎรสาส์น” ทั้งนี้ การชุมนุมในครั้งนี้ปรากฏว่า ขณะที่ผู้ชุมนุมเดินขบวนมาถึงบริเวณหน้าศาลฎีกา ได้เกิดเหตุการณ์ผู้ชุมนุมพยายามผ่านจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยเคลื่อนย้ายรถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพที่ถูกนำมาจอดขวางขบวน ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ยุทธวิธีควบคุมฝูงชนโดยฉีดน้ำใส่กลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งมีผู้บาดเจ็บจำนวนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ผู้ชุมนุมยังสามารถชุมนุมและจัดกิจกรรมได้ ก่อนที่จะมีการประกาศยุติการชุมนุมในเวลา ๒๐.๐๐ นาฬิกา

๑๐) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ของคณะราษฎร ๒๕๖๓ และกลุ่มเสื้อเหลือง บริเวณด้านหน้าอาคารรัฐสภา โดยการชุมนุมครั้งนี้เป็นการชุมนุมเพื่อแสดงจุดยืนและความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งในวันดังกล่าวได้เกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมสองกลุ่มทั้งในช่วงกลางวันและกลางคืน ส่วนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นพบว่ามีการใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎรโดยใช้รถฉีดน้ำแรงดันสูงและแก๊สน้ำตาเพื่อสกัดผู้ชุมนุม ทั้งนี้ ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร (ศูนย์เอราวัณ) รายงานข้อมูลว่าการชุมนุมในวันดังกล่าวมีจำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งสิ้น ๕๒ ราย

๑๑) การชุมนุมเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ของกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ทั้งนี้ เดิมผู้ชุมนุมได้นัดหมายชุมนุมที่ด้านหน้าสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ ถนนนครราชสีมา แต่ภายหลังปรากฏว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าควบคุมและจัดระเบียบพื้นที่ แกนนำผู้ชุมนุมจึงมีการแจ้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้ไปร่วมชุมนุมบริเวณด้านหน้าธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ถนนรัชดาภิเษก การชุมนุมในครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมชุมนุมจำนวนมาก ทำให้ผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งต้องใช้พื้นที่ถนนรัชดาภิเษก ทั้งนี้ การชุมนุมในภาพรวมเป็นไปโดยสงบ แต่หลังจากที่แกนนำผู้ชุมนุมประกาศยุติการชุมนุมแล้วปรากฏว่า ได้เกิดเหตุขว้างปาระเบิดและยิงปืนใส่การ์ดของผู้ชุมนุม ทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ

นอกจากการชุมนุมทางการเมืองข้างต้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ประท้วงรัฐบาลแล้ว ในห้วงเวลาดังกล่าวยังปรากฏการชุมนุมของกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อตอบโต้ (Counterdemonstrators) หลายกรณี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของรัฐบาล เช่น การชุมนุมของกลุ่มอาสาช่วยเหลือชาติ ศูนย์กลางประสานงานนักศึกษาอาสาช่วยเหลือประชาชนปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ (ศอปปส.) กลุ่มไทยภักดี กลุ่มนักรบเมืองย่าและคนโคราชปกป้องสถาบัน กลุ่มรักสถาบันพระมหากษัตริย์ เมืองพระราชา จังหวัดราชบุรี ซึ่งนอกจากมีวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว ยังมีข้อเรียกร้องให้ผู้ชุมนุม

ประท้วงรัฐบาลยุติการปราศรัยเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ทั้งนี้ การชุมนุมของกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อตอบโต้ส่วนใหญ่มักจัดการชุมนุมต่างเวลาหรือต่างสถานที่กับผู้ชุมนุมประท้วงรัฐบาล แต่ก็มีบางครั้งที่มีการจัดการชุมนุมบริเวณสถานที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เป็นเหตุให้เกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมทั้งสองฝ่าย เช่น การชุมนุมวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ ซึ่งกลุ่มเครือข่ายรามคำแหงเพื่อประชาธิปไตยได้นัดหมายชุมนุมกันภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปรากฏว่ามีผู้ชุมนุมของกลุ่มภาคีเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งสนับสนุนรัฐบาลเข้ามาจัดกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยเช่นเดียวกัน โดยเหตุการณ์วันดังกล่าวมีกรณีการกล่าวอ้างว่า ผู้ชุมนุมบางส่วนของกลุ่มภาคีเพื่อปกป้องสถาบันฯ ทำร้ายร่างกายผู้ชุมนุมกลุ่มเครือข่ายรามคำแหงฯ ด้วย

สำหรับการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมดูแลการชุมนุมนั้น ในภาพรวมแล้วเป็นการดำเนินการโดยอาศัยอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นหลัก ประกอบกับการบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ร่วมด้วย อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งได้แบ่งพื้นที่การดูแลออกเป็น ๒ ส่วน คือ ในเขตกรุงเทพมหานครมีกองบัญชาการตำรวจนครบาลเป็นหน่วยหลัก และนอกเขตกรุงเทพมหานครมีตำรวจภูธรจังหวัดเป็นหน่วยหลัก นอกจากนี้ ในการดูแลการชุมนุมในแต่ละครั้งพบว่า มีการจัดกำลังเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานฝ่ายปกครอง สาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมดำเนินการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ชุมนุมและประชาชนทั่วไปด้วย

ทั้งนี้ นอกจากจะมีการบังคับใช้กฎหมายตามห้วงเวลาในแต่ละสถานการณ์แล้ว ในการกำหนดมาตรการดูแลการชุมนุมสาธารณะ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้แผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ (มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๘) ซึ่งแผนดังกล่าวมีการเผยแพร่เป็นการทั่วไป โดยถือเป็นคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมรายละเอียดตั้งแต่หลักการดูแลการชุมนุมสาธารณะ กรอบยุทธศาสตร์และมาตรการดูแลการชุมนุมสาธารณะ บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการชุมนุมสาธารณะ ขั้นตอนปฏิบัติการดูแลการชุมนุมสาธารณะซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับขั้นตอนการใช้กำลังเข้าคลี่คลายสถานการณ์รวมอยู่ด้วย และการใช้กำลัง เครื่องมือ อุปกรณ์ และอาวุธ อย่างไรก็ตาม จากข้อเท็จจริงพบว่า นับตั้งแต่การจัดการชุมนุม "๑๙ กันยา ทวงอำนาจคืนราษฎร" ของ

แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และสนามหลวง เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓ เป็นต้นมา สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ปรับแนวทางการปฏิบัติงาน โดยประกาศใช้แผนรักษาความสงบการชุมนุมสาธารณะ (ชุมนุม ๖๓) ในการควบคุมดูแลการชุมนุมทางการเมืองเพิ่มเติมนอกจากแผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะฯ ข้างต้น แต่แผนชุมนุม ๖๓ ดังกล่าว ไม่มีการเผยแพร่รายละเอียดให้ทราบเป็นการทั่วไปแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม นอกจากการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินการในลักษณะข้างต้น แล้ว ในห้วงเวลาดังกล่าวยังปรากฏว่า รัฐมีการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อดูแลการชุมนุมในช่วงสถานการณ์พิเศษด้วย โดยเกิดขึ้นใน ๒ ช่วง ดังนี้

(๑) การควบคุมและดูแลการชุมนุมทางการเมืองในช่วงที่มีข้อกำหนดห้ามการชุมนุม เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า การชุมนุมทางการเมืองในช่วงเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓ นั้น เป็นช่วงเวลาเดียวกับที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในประเทศไทย นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงได้อาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓ จนถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๓ และได้มีการขยายระยะเวลาการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถือเป็นช่วงของการขยายระยะเวลาคราวที่ ๙ ด้วยเหตุดังกล่าว การบริหารจัดการและดูแลการชุมนุมสาธารณะจึงมีการดำเนินการภายใต้ข้อกำหนดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ด้วย โดยมีช่วงระยะเวลาที่มีข้อกำหนดห้ามการชุมนุมในทุกพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร กล่าวคือ ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ก่อนที่จะมีการผ่อนคลายการบังคับใช้มาตรการดังกล่าว โดยให้การจัดกิจกรรมรวมกลุ่มหรือการใช้สิทธิของประชาชนเพื่อการชุมนุมใด ๆ สามารถกระทำได้ภายใต้ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ และให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมจัดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคที่ทางราชการกำหนดด้วย ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นไป ดังนั้น จากข้อเท็จจริงจึงพบว่า การชุมนุมทางการเมืองในช่วงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการดำเนินคดีต่อผู้จัดการชุมนุมและผู้ชุมนุมหลายราย ในความผิดฐานฝ่าฝืนข้อกำหนดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ รวมไปถึงพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ เช่น การจัดการชุมนุมโดยกลุ่มเยาวชนปลดแอก บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เป็นต้น

(๒) การควบคุมและดูแลการประชุมทางการเมืองในช่วงที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร

สืบเนื่องจากการจัดการชุมนุมโดยกลุ่มคณะราษฎร ๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน ซึ่งต่อมาได้มีการเคลื่อนขบวนไปชุมนุมยังบริเวณทำเนียบรัฐบาลนั้น ปราบกฏว่า นายกรัฐมนตรีได้อาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๔.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไป โดยให้เหตุผลว่ามีบุคคลหลายกลุ่มได้เชิญชวน ปลุกระดม และดำเนินการให้มีการชุมนุมสาธารณะโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะขึ้นในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการและช่องทางต่าง ๆ ก่อให้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวายและความไม่สงบเรียบร้อยของประชาชน มีการกระทำที่กระทบต่อขบวนเสด็จพระราชดำเนิน มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีการกระทำที่มีความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคล อันมิใช่การชุมนุมโดยสงบที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งยังกระทบโดยตรงต่อสัมฤทธิ์ผลของมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศที่อยู่ในภาวะเปราะบาง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขกรณีดังกล่าว ให้อยู่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันที่เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและรักษาความสงบเรียบร้อย และประโยชน์ส่วนรวม พร้อมกันนี้ นายกรัฐมนตรีได้อาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ออกข้อกำหนดที่สำคัญ เช่น ห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ ตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ห้ามเสนอข่าว จำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใด รวมตลอดทั้งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ บรรดาที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในทิวาราชาอาณาจักร เป็นต้น โดยในการดำเนินการนั้น นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง จนกระทั่งนายกรัฐมนตรีได้มีประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ตลอดจนประกาศ ข้อกำหนด และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ในวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ โดยให้มีผลตั้งแต่ ๑๒.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไป ทั้งนี้ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงพบว่า ในช่วงเวลาที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงนั้น การจัดการการประชุมของรัฐเป็นไปโดยเข้มงวดและเกิดเหตุการณ์ที่สำคัญหลายกรณี เช่น การสลายการชุมนุมบริเวณทำเนียบรัฐบาลเมื่อช่วงเช้ามืดของวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ และบริเวณแยกปทุมวัน เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมไปถึงการจับกุมแกนนำ

/ ผู้ชุมนุม ...



ผู้ชุมนุมไปควบคุมตัวที่กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี ขณะเดียวกัน ก็ปรากฏว่ากองบัญชาการตำรวจนครบาลได้ดำเนินคดีกับผู้ชุมนุม จำนวน ๘๑ คดี โดยเฉพาะความผิด ข้อหาฝ่าฝืนข้อกำหนดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๖ คดี นอกจากนี้ ยังมีคำสั่งหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคม อาคาร สถานที่ เช่น รถไฟฟ้าบางสถานี ท่าเทียบเรือบางแห่ง ถนนโดยรอบสถานที่ชุมนุม เป็นต้น^๑ รวมถึงคำสั่งให้ตรวจสอบและให้ระงับการออกอากาศรายการทาง โทรทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์บางสำนักด้วย โดยอ้างเหตุผลว่ามีเนื้อหาสาระที่มีผลกระทบต่อความ มั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน^๒

๔.๒ ความเห็น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น กรณีมี ปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า การใช้อำนาจรัฐในการควบคุมดูแลการชุมนุมในระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การใช้เสรีภาพของบุคคลในการชุมนุมโดยสงบและปราศจาก อาวุธ ตลอดจนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ สิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) จึงย่อมผูกพัน รัฐให้มีหน้าที่ในการปกป้อง คุ้มครอง และเคารพการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเรื่องดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้ให้ข้อคิดเห็นทั่วไปในการใช้ การตีความและการอธิบาย ขยายความเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบไว้ในข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ (General Comment No. 37 on the right of peaceful assembly) ว่า การรับรองสิทธิในการชุมนุมโดยสงบก่อให้เกิด พันธกรณีต่อรัฐในการเคารพและประกันการใช้สิทธิดังกล่าวโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ รัฐยังต้อง อนุญาตให้มีการชุมนุมโดยปราศจากการแทรกแซงโดยมิชอบและต้องอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิ และคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้ชุมนุม รวมทั้งต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบและ

/ การเยียวยา ...

^๑ คำสั่งหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ที่ ๖/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคม อาคาร หรือสถานที่

^๒ คำสั่งหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ที่ ๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ให้ตรวจสอบและให้ระงับการออกอากาศรายการที่มีลักษณะตามข้อ ๒ ของข้อกำหนดออกตามความใน มาตรา ๙ ประกอบมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘



การเยียวยาที่มีประสิทธิภาพในกรณีที่มีการละเมิดเกิดขึ้น นอกจากนี้ หลักการสำคัญสำหรับการบริหารจัดการชุมนุมอย่างเหมาะสม ๑๐ ประการ จัดทำโดยผู้รายงานพิเศษแห่งองค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและการรวมกลุ่มอย่างสันติ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลสถานการณ์และข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการควบคุมและดูแลการชุมนุมของรัฐ ประกอบกับข้อกฎหมายและหลักการสิทธิมนุษยชนดังกล่าวข้างต้นแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรแยกพิจารณาออกเป็น ๓ ประเด็น คือ ประเด็นการจัดการและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะ ประเด็นการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการควบคุมดูแลการชุมนุม และประเด็นด้านกระบวนการยุติธรรม โดยในแต่ละประเด็นปัญหามีข้อเท็จจริงที่รับฟังได้และความเห็น ดังนี้

๔.๒.๑ ประเด็นการจัดการและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะ

การชุมนุมทางการเมืองของประชาชนระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ นั้น นอกจากรัฐจะมีการจัดการอันเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยตรง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การบังคับใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ แล้ว ยังมีกรณีการจัดการและการบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก สิทธิเด็ก สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว ตลอดจนเสรีภาพในการเสนอข่าวสารด้วย ซึ่งการพิจารณาว่าการจัดการและการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวของรัฐมีผลเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่นั้น นอกจากจะพิจารณาตาม ข้อกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่ได้กล่าวไปแล้วในเบื้องต้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^๓ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International / Covenant ...

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไป ใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อ ประโยชน์สาธารณะ

มาตรา ๓๕ บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ การให้นำข่าวสารหรือข้อความใด ๆ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจัดทำขึ้นไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไป โฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ

Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child : CRC)^๔ ตลอดจนข้อคิดเห็นทั่วไปในการใช้ การตีความและการอธิบายขยายความเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตามข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ (General Comment No. 37 on the right of peaceful assembly) และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกตามข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๔ (General Comment No. 34 freedoms of opinion and expression) ยังได้รับรองและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพที่เกี่ยวข้องข้างต้นไว้ด้วย ซึ่งถือว่ามี ความสำคัญในการที่จะทำให้การใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยสามารถสรุปในหลักการได้ว่า หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเคารพและประกันการใช้สิทธิ ขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ของผู้ชุมนุม ผู้สื่อข่าว และประชาชนทุกฝ่าย โดยการคุ้มครองจะไม่จำกัดเฉพาะ ช่วงเวลาที่มีการชุมนุมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงช่วงเวลาตั้งแต่ก่อนและหลังการชุมนุม ซึ่งรวมถึงการคุ้มครอง มิให้ประชาชนถูกตอบโต้หรือคุกคามจากการเข้าร่วมหรือการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการชุมนุมโดยสงบ และประการสำคัญ หน่วยงานของรัฐจะต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการแทรกแซงอันจำกัดสิทธิและ เสรีภาพของผู้ชุมนุม อีกทั้งในการเฝ้าระวังผู้เกี่ยวข้องกับการชุมนุมและการปฏิบัติงานในการรวบรวม ข้อมูลข่าวสารของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องพึงระวังไม่ให้มีผลเป็นการป้องปรามหรือสร้างความหวาดกลัว ในการใช้สิทธิ หรือกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัว ขณะที่ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ นอกเครื่องแบบในการชุมนุมจะกระทำได้เมื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งภายใต้บริบทของสถานการณ์ที่ เกิดขึ้น ซึ่งเจ้าหน้าที่นอกเครื่องแบบจะต้องไม่ยุยงให้เกิดความรุนแรง โดยก่อนที่จะมีการตรวจค้นหรือ จับกุมหรือใช้กำลังใด ๆ จะต้องแสดงตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ กรณีการปฏิบัติหน้าที่ของ สื่อมวลชนนั้นจะต้องไม่ถูกห้ามหรือจำกัดสิทธิในการดำเนินงาน และไม่ถูกตอบโต้โดยกำลัง หรือการข่มขู่ / ใด ๆ ...

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้ง การกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

^๔ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๑๓

๑. เด็กมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก สิทธินี้จะรวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา ได้รับ หรือถ่ายทอด ข้อมูลข่าวสาร และความคิดทุกลักษณะโดยไม่ถูกจำกัดเขตแดน ไม่ว่าจะโดยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ในรูปของ ศิลปะหรือผ่านสื่ออื่นใดก็ตามที่เด็กเลือก

๒. การใช้สิทธิดังกล่าวนี้อาจอยู่ภายใต้ข้อจำกัดบางประการ แต่ข้อจำกัดเหล่านี้ต้องเป็นข้อจำกัดเช่นที่บัญญัติตามกฎหมาย และเช่นที่จำเป็นเท่านั้น

(ก) เพื่อการเคารพต่อสิทธิ และชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือ

(ข) เพื่อการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือสาธารณสุขหรือศีลธรรมของประชาชน

ใด ๆ รวมทั้งอุปสรรคในการปฏิบัติงานจะต้องไม่ถูกยึดหรือทำให้เสียหาย ตลอดจนรัฐต้องงดเว้นไม่ทำการปิดกั้นหรือขัดขวางการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมโดยสงบ

สำหรับการพิจารณาว่าประเด็นการจัดการและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะมีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ชุมนุมหรือไม่นั้น เห็นควรแยกพิจารณาออกเป็น ๔ กรณี ดังนี้

๑) การบังคับใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘

จากการตรวจสอบพบว่า พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นกฎหมายหลักที่กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชน ซึ่งรัฐนำมาบังคับใช้ในการจัดการการชุมนุมทางการเมือง เว้นแต่การจัดการชุมนุมในช่วงที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งมีบางช่วงเวลาที่มิช้องกำหนดห้ามจัดการชุมนุม จึงต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อกำหนดดังกล่าว ทั้งนี้ ในการบังคับใช้นั้นโดยส่วนใหญ่แล้วจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหลัก เนื่องจากตามพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้หัวหน้าสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะเป็นผู้รับแจ้งและเป็นเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะด้วยเหตุดังกล่าว ปัญหาที่ผู้จัดการชุมนุมหรือผู้ชุมนุมกล่าวหาจึงเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมี ๒ กรณี ดังต่อไปนี้

๑.๑) กรณีเกี่ยวกับการแจ้งการชุมนุมสาธารณะตามหมวด ๒ มาตรา ๑๐ - มาตรา ๑๔^๕ ซึ่งตัวแทนผู้จัดการชุมนุมอ้างว่า โดยหลักแล้วควรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบว่าจะมีการชุมนุมเกิดขึ้นในท้องที่นั้น เพื่อจะได้เตรียมการในการอำนวยความสะดวกและรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่ประชาชน แต่กลับปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับแจ้งมักจะใช้อำนาจตาม

/ มาตรา ๑๙ ...

^๕ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘

มาตรา ๑๐ ผู้ใดประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ ให้แจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง

ให้ถือว่าผู้เชิญชวนหรือนัดให้ผู้อื่นมาร่วมชุมนุมในวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ รวมทั้งผู้ขออนุญาตใช้สถานที่หรือเครื่องขยายเสียงหรือขอให้ทางราชการอำนวยความสะดวกในการชุมนุมเป็นผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะตามวรรคหนึ่ง

การแจ้งการชุมนุมสาธารณะต้องระบุวัตถุประสงค์ และวัน ระยะเวลา และสถานที่ชุมนุมสาธารณะตามวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดซึ่งต้องเป็นวิธีที่สะดวกแก่ผู้แจ้ง และต้องให้แจ้งผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้ด้วย

มาตรา ๑๔ การชุมนุมสาธารณะที่ไม่เป็นไปตามมาตรา ๖ หรือไม่แจ้งการชุมนุมตามมาตรา ๑๐ หรือที่ผู้แจ้งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้รับแจ้งหรือที่ผู้รับแจ้งมีคำสั่งห้ามการชุมนุมตามมาตรา ๑๑ หรือที่จัดขึ้นหลังจากที่ผู้ยื่นคำขอได้รับหนังสือแจ้งว่าไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะผ่อนผันกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๒ ให้ถือว่าเป็นการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๙ วรรคสี่ (๕)^๖ กำหนดเงื่อนไขการประชุมที่มีลักษณะเป็นการแทรกแซงเนื้อหา เช่น หากเป็นการประชุมที่มีเนื้อหาเพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้อำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวแจ้งผู้จัดการชุมนุมว่าไม่สามารถชุมนุมได้และจะไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ชุมนุมเมื่อมีการร้องขอ เช่น ไม่จัดรถสุขาเคลื่อนที่หรืออุปกรณ์ส่องสว่างให้ หรือหากในที่ชุมนุมมีการปราศรัยเกี่ยวกับการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะยุติการอำนวยความสะดวกดังกล่าว ผู้จัดการชุมนุมจึงเห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ จึงเห็นได้ว่าการชุมนุมช่วงหลัง ผู้จัดการชุมนุมมักไม่มีการแจ้งการประชุมซึ่งก็เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้เป็นข้ออ้างในการขัดขวางมิให้มีการชุมนุมตามมา โดยเฉพาะการใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมและการไม่อำนวยความสะดวกในกรณีการประชุมเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ บริเวณรัฐสภา อย่างไรก็ตาม จากการลงพื้นที่และติดตามสถานการณ์โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพบว่า ในการชุมนุมที่ผู้จัดการชุมนุมไม่แจ้งการประชุมตามพระราชบัญญัติการประชุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ นั้น ก็ยังคงปรากฏเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรุงเทพมหานคร หน่วยแพทย์และพยาบาล เข้ามาดูแลรักษาความปลอดภัยอำนวยความสะดวกด้านการจราจร รวมทั้งตรวจคัดกรองและเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ เช่น การชุมนุม "๑๙ กันยา ทวงอำนาจคืนราษฎร" เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓ บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และสนามหลวง เป็นต้น

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า สาเหตุประการหนึ่งที่นำมาสู่ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการแจ้งการประชุมและการกำหนดเงื่อนไขที่มีลักษณะเป็นการแทรกแซงและขัดขวางการใช้เสรีภาพในการชุมนุมนั้น เป็นผลมาจากบทบัญญัติหมวด ๒ การแจ้งการประชุมสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติการประชุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่มุ่งเน้นระบบการขอ

/ อนุญาต ...

^๖ พระราชบัญญัติการประชุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘

มาตรา ๑๙ วรรคสี่ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชน การดูแลการประชุมสาธารณะ และการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้เจ้าพนักงานดูแลการประชุมสาธารณะมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะอันเป็นสถานที่ชุมนุม
- (๒) รักษาความปลอดภัย ความสะดวก หรือบรรเทาเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ชุมนุม
- (๓) รักษาความปลอดภัยหรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้ชุมนุมในสถานที่ชุมนุม
- (๔) ความสะดวกในการจราจรและการขนส่งสาธารณะในบริเวณที่มีการชุมนุมและบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการชุมนุมน้อยที่สุด
- (๕) กำหนดเงื่อนไขหรือมีคำสั่งให้ผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม หรือผู้อยู่ในสถานที่ชุมนุมต้องปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)

อนุญาตเป็นหลัก ซึ่งการกำหนดในลักษณะดังกล่าวเป็นการบั่นทอนแนวคิดที่ว่า การชุมนุมเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เนื่องจากทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการที่จะสั่งอนุญาตหรือกำหนดเงื่อนไขที่สามารถแทรกแซงเนื้อหาการชุมนุมได้ ทั้งนี้โดยหลักแล้วการแจ้งการชุมนุมสาธารณะต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับแจ้งควรมีวัตถุประสงค์เพียงแค่แจ้งให้รัฐทราบว่าจะมีการชุมนุม เพื่อให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องสามารถเตรียมการอำนวยความสะดวกและรักษาความสงบเรียบร้อยให้การชุมนุมเกิดความสงบและบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเคยมีข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวไปแล้ว ในขณะที่มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติเมื่อปี ๒๕๕๘^๗ อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีการชุมนุมทางการเมืองในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ นั้น แม้ผู้จัดการชุมนุมจะไม่แจ้งการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ไม่ทำให้เสรีภาพในการชุมนุมถูกจำกัดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐยังคงมีหน้าที่ในการเคารพและประกันการใช้สิทธิดังกล่าวโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และต้องอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิและคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้ชุมนุม ดังนั้น จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒.๒) กรณีเกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้ชุมนุม ซึ่งมีการกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๑๙ วรรคสี่ (๒) และ (๓)^๘ จากการที่ปล่อยปละละเลยในการดูแลการชุมนุมจนทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงระหว่างผู้ชุมนุมในการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ บริเวณรัฐสภา เนื่องจากวันดังกล่าวมีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมสองกลุ่ม คือ กลุ่มคณะราษฎร ๒๕๖๓ และกลุ่มที่มีความคิดเห็นตรงข้าม ซึ่งแม้ในช่วงเวลากลางวันจะปรากฏข้อเท็จจริงว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีการดูแลรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวดและเข้าระงับเหตุปะทะตามสถานการณ์ แต่ในช่วงเวลากลางคืนกลับปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีการถอนกำลังบางส่วนออกจากพื้นที่ ในขณะที่กลุ่มผู้ชุมนุมทั้งสองกลุ่มยังคงอยู่ในบริเวณดังกล่าว ทำให้เกิดการปะทะกัน โดยไม่ปรากฏว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าระงับเหตุอย่างทันท่วงทีอันจะเป็นการบรรเทาความรุนแรงแต่อย่างใด ทำให้มีผู้ชุมนุมและประชาชนทั่วไปได้รับบาดเจ็บและทรัพย์สินเสียหาย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นกฎหมายหลักที่กำหนดหน้าที่การคุ้มครองความสะดวกของ

/ ประชาชน ...

^๗ รายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๓๒/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘

^๘ โปรดดู เชิงอรรถที่ ๑๓



ประชาชนและการดูแลการชุมนุมสาธารณะไว้ หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องจึงต้องบังคับใช้ และปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่ผู้ชุมนุมและ ประชาชนทั่วไป ซึ่งจากข้อเท็จจริงในภาพรวมก็ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว อย่างเคร่งครัด แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำตามข้อกล่าวอ้างข้างต้นเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ บริเวณรัฐสภา ที่มีการปล่อยปลະละเลยให้เกิดการปะทะกันของกลุ่มผู้ชุมนุมสองฝ่ายในช่วงเวลากลางคืน ทั้งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถคาดการณ์ได้ว่าอาจเกิดความรุนแรง แต่กลับปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการ ถอนกำลังบางส่วนออกจากพื้นที่ ในขณะที่กลุ่มผู้ชุมนุมทั้งสองกลุ่มยังคงอยู่ในบริเวณดังกล่าว จนกระทั่ง เกิดการปะทะกันและมีผู้ชุมนุมและประชาชนทั่วไปได้รับบาดเจ็บและทรัพย์สินได้รับความเสียหาย การ ถอนกำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในกรณีนี้ จึงถือเป็นการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิด สิทธิมนุษยชนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒) การบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์

ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘

จากการตรวจสอบพบว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการใน สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่มีการบังคับใช้ในวงของการชุมนุมทาง การเมืองระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ โดยกรณีแรกเป็นการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั่วประเทศเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นมา และกรณีที่สองซึ่งเป็นกรณีที่มีการร้องเรียนมายังคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คือ การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่ กรุงเทพมหานคร อันมีสาเหตุมาจากเรื่องการชุมนุมทางการเมืองโดยตรง ซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ การนัดชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎร ๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ บริเวณอนุสาวรีย์ ประชาธิปไตยและทำเนียบรัฐบาล โดยการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงดังกล่าว มีผลตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๔.๐๐ นาฬิกาและได้มีประกาศยกเลิกเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกา อย่างไรก็ตาม กรณีดังกล่าวปรากฏข้อเท็จจริงว่า นิสิตกลุ่มคณะจุฬาฯ และนักศึกษากลุ่ม TPC Awaken ร่วมกับเครือข่ายทนายความสิทธิมนุษยชน ได้ยื่นฟ้องพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี และพลตำรวจเอก สุวัจน์ วัจนอมกุล ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นจำเลย ต่อศาลแพ่ง ตามคดีหมายเลขดำที่ พ.๕๓๖๓/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ โดยขอให้ศาลเพิกถอนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขต ท้องที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากเห็นว่า การประกาศของนายกรัฐมนตรีและการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย เช่น การใช้กำลังสลายการชุมนุม การฉีดน้ำ

/ แรงดันสูง ...

แรงดันสูงผสมสารเคมีใส่ประชาชนที่ชุมนุมโดยสงบปราศจากอาวุธและไม่ได้มีการก่อจลาจลหรือความวุ่นวาย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครเพื่อให้มีการบังคับใช้บทบัญญัติตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษที่ให้อำนาจพิเศษหลายประการเพื่อควบคุมดูแลการชุมนุมสาธารณะอันเป็นการใช้กฎหมายจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลตามคดีหมายเลขดำที่ พ.๕๓๖๓/๒๕๖๓ จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่องหากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว

๓) การตรวจยึดสื่อสิ่งพิมพ์และอุปกรณ์แสดงออกเชิงสัญลักษณ์

จากการตรวจสอบพบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการตรวจยึดสื่อสิ่งพิมพ์และอุปกรณ์แสดงเชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ของผู้ชุมนุมในหลายกรณี โดยเฉพาะสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรเมืองขอนแก่นพร้อมเจ้าหน้าที่ทหาร นำหมายค้นศาลจังหวัดขอนแก่นที่ ๓๐๐/๒๕๖๓ เข้าตรวจค้นบ้านพัก ซึ่งใช้เป็นที่พักของกลุ่มดาวดินของนายจตุภัทร์ บุญภัทรรักษา โดยมีการยึดป้ายผ้าที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมทั้งป้ายผ้าที่ใช้ในการจัดกิจกรรมชุมนุม ซึ่งการตรวจค้นและยึดป้ายดังกล่าวเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้ประกอบการดำเนินคดีที่เกิดเหตุเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ขณะที่เมื่อช่วงเช้าของวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓ ก่อนการจัดการชุมนุม "๑๙ กันยา ทวงอำนาจคืนราษฎร" เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาค ๑ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ร่วมกันสกัดและตรวจค้นรถบรรทุกที่กำลังจะขนอุปกรณ์และหนังสือ "ปรากฏการณ์สะพานฟ้า ๑๐ สิงหาคม" จำนวน ๕๐,๐๐๐ เล่ม ไปยังมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ โดยในการตรวจค้นดังกล่าวไม่ปรากฏว่ามีการแสดงหมายศาลหรือเอกสารใด ซึ่งภายหลังตรวจค้นแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ยึดหนังสือดังกล่าวไว้ นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓ ยังเกิดกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรรัตนนิมิตร์ นำหมายค้นศาลจังหวัดนนทบุรี ที่ ๗๐๘/๒๕๖๓ เข้าตรวจค้นสำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกันพร้อมกับยึดหนังสือบางเล่มด้วย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการโดยขอหมายศาลเพื่อเข้าค้นและตรวจยึดสื่อสิ่งพิมพ์และอุปกรณ์แสดงออกเชิงสัญลักษณ์

ในที่รโหฐานนั้น เป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย^๔ ส่วนกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการตรวจค้น โดยไม่มีคำสั่งศาลเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓ นั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้นและตรวจยึดสื่อสิ่งพิมพ์ในช่วงเวลาขณะที่มีการขนย้ายด้วยยานพาหนะ เห็นว่าเป็นการใช้อำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๓^๕ ซึ่งให้ทำการตรวจค้นในที่สาธารณะได้เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด โดยที่การตรวจค้นยานพาหนะนั้น หากผู้ครอบครองใช้ยานพาหนะสัญจรตามปกติและใช้ในที่สาธารณะ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจย่อมใช้อำนาจทำการตรวจค้นภายในยานพาหนะดังกล่าวได้เสมือนว่าเป็นสิ่งของติดตัวของผู้ถูกค้น และปฏิบัติเช่นเดียวกับการค้นบุคคลในที่สาธารณะโดยอนุโลม จึงเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^๖ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการกระทำการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔) การควบคุมและดูแลการชุมนุมในโรงเรียนหรือสถานศึกษา

จากการตรวจสอบพบว่า การชุมนุมครั้งนี้มีข้อเรียกร้องเกี่ยวกับความล้มเหลวของระบบการศึกษาและการคุกคามนักเรียนด้วย จึงปรากฏว่ามีการจัดการชุมนุมและการจัดกิจกรรมแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของนักเรียนในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ รวมไปถึงการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งจากกรณีดังกล่าวได้ปรากฏข้อเท็จจริงในสื่อสังคมออนไลน์ว่า

/ มีการขัดขวาง ...

^๔ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๙๒ ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

...

^๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๙๓ ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะ เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด

^๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

มีการขัดขวางการดำเนินการของนักเรียนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ ซึ่งใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การตัดคะแนนความประพฤติ การเรียกพบและสั่งห้ามร่วมกิจกรรม การติดต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้กดดันนักเรียน เป็นต้น โดยบางกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ชี้แจงในภายหลังว่าเป็นการเข้าไปสอบถามข้อมูลและชี้แจงข้อกำหนดตามกฎหมายภายใต้อำนาจหน้าที่ มิได้เป็นการกดดันหรือข่มขู่คุกคามแต่อย่างใด และเพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบดังที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายรูปแบบนักเรียนที่เข้าร่วมการชุมนุม ทำให้การชุมนุมในหลายพื้นที่ แกนนำผู้ชุมนุมได้มีการประกาศให้นักเรียนในเครื่องแบบมารับเทปขาวเพื่อปิดชื่อหรือตราสัญลักษณ์ของโรงเรียนซึ่งปักไว้บนชุดนักเรียน นอกจากนี้ ยังปรากฏข่าวว่า มีเด็กและเยาวชนบางรายถูกบิดามารดาไล่ออกจากบ้านเนื่องจากเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลด้วย ผู้ชุมนุมบางส่วนจึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ แม้หลายฝ่ายจะให้ความเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดีในความผิดฐานพรางผู้เยาว์ก็ตาม ขณะเดียวกันเมื่อสถานการณ์การชุมนุมในสถานศึกษามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งจึงมีประกาศไม่อนุญาตให้นักเรียนนักศึกษาใช้พื้นที่สถานศึกษาเพื่อจัดการชุมนุม ขณะที่บางแห่งใช้วิธีการปิดสถานศึกษาในวันที่มีการนัดหมายชุมนุม ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในวงกว้าง จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้มีหนังสือแจ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตดำเนินการให้สถานศึกษาในสังกัดเปิดพื้นที่สถานศึกษาให้ดำเนินกิจกรรมในการแสดงความคิดเห็นภายใต้หลักการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด โดยขอให้ผู้บริหารโรงเรียนคำนึงถึงการใช้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก และความปลอดภัยของนักเรียน โดยไม่ให้มีบุคคลภายนอกเข้าร่วมชุมนุม^{๑๒} และเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการเปิดรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน นักศึกษา เพื่อส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และแจ้งให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดรับทราบและดำเนินการตามแนวปฏิบัติดังกล่าว^{๑๓} แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากนั้นได้มีการนัดชุมนุมของนักเรียนในบางโรงเรียน ปรากฏว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการแจ้งปิดสถานศึกษา โดยให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นการป้องกันความปลอดภัยและปัญหาที่อาจเกิดจากการนัดหมายชุมนุม ทำให้นักเรียนต้องใช้พื้นที่นอกสถานศึกษาเป็นที่ชุมนุมหรือจัดกิจกรรม

/ พิจารณาแล้ว ...

^{๑๒} หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๔๒๗๗/๘๘๕ เรื่อง การชุมนุมของนักเรียนในสถานศึกษา ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ ถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต

^{๑๓} หนังสือสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ด่วนที่สุดที่ ศธ ๐๒๑๔๕/๑๓๖๒๗ เรื่อง การเปิดรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน นักศึกษา เพื่อส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ถึง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งเลือกที่จะปิดสถานศึกษาที่จะมีการชุมนุมของนักเรียน โดยให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยและปัญหาอื่นที่อาจเกิดขึ้นจากการชุมนุม จึงเป็นการกระทำที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนในการชุมนุมไปตามความจำเป็นและเหมาะสม ซึ่งเป็นเงื่อนไขการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้กระทำได้ ดังนั้น ในชั้นนี้จึงเห็นว่าการควบคุมและดูแลการชุมนุมในโรงเรียนหรือสถานศึกษายังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น เห็นควรยุติเรื่อง

อย่างไรก็ตาม โดยหลักแล้วสถานศึกษาควรเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียนในการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ แม้การแจ้งปิดสถานศึกษาหรือไม่อนุญาตให้ใช้พื้นที่สถานศึกษาในการชุมนุมดังกล่าวโดยอ้างว่าอาจมีความไม่ปลอดภัยเกิดแก่นักเรียนและสถานศึกษาได้ดำเนินมาตรการทางเลือกอื่นแล้วยังไม่เพียงพอที่จะป้องกันเหตุอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้ การแจ้งปิดสถานศึกษาหรือไม่อนุญาตให้ใช้พื้นที่สถานศึกษาดังกล่าว ย่อมเป็นการใช้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันพอสมควรแก่เหตุตามความเห็นข้างต้น แต่หากเป็นการแจ้งปิดสถานศึกษาหรือไม่อนุญาตให้ใช้พื้นที่ในการชุมนุมเพื่อป้องกันความเสี่ยงทั้งหมดไว้เป็นการล่วงหน้า โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงอันแสดงถึงเหตุความจำเป็นย่อมเป็นการใช้มาตรการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ซึ่งอาจมีผลเป็นการปิดกั้นเสรีภาพในการชุมนุมและการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของนักเรียนเกินกว่าความจำเป็น จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๕) การถูกติดตามและขัดขวางไม่ให้จัดหรือเข้าร่วมการชุมนุม

จากการตรวจสอบพบว่า แกนนำผู้ชุมนุม ผู้เข้าร่วมการชุมนุม ผู้จัดการชุมนุม เอกชนผู้รับจ้างงานจัดอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ชุมนุม และอาสาสมัครบุคลากรทางการแพทย์ได้รายงานถึงเหตุการณ์ขัดขวางไม่ให้จัดหรือเข้าร่วมการชุมนุม รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับเนื้อหาหรือรูปแบบของการชุมนุม ซึ่งส่วนใหญ่อ้างว่าเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยปรากฏพฤติการณ์ เช่น การไปพบที่บ้าน การบังคับลงนามเอกสารข้อตกลงว่าจะไม่เข้าร่วมการชุมนุม การพยายามปิดกั้นการเดินทางของผู้ชุมนุมซึ่งมาจากพื้นที่ต่างจังหวัด การออกหมายเรียกให้เอกชนผู้รับจ้างงานเข้าพบและข่มขู่จะดำเนินคดีหรือการติดตามขอดูสัญญาจ้างงาน การติดตามขอข้อมูลผู้ได้รับบาดเจ็บจากโรงพยาบาลเอกชนและการติดตามไปยังที่พักส่วนตัว ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการสลายการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ บริเวณรัฐสภา รวมไปถึงการถูกติดตั้งอุปกรณ์ติดตามตัวระบุตำแหน่งจีพีเอส (GPS) ทั้งนี้ จากข้อเท็จจริงพบว่ามีแกนนำและผู้ชุมนุมกล่าวอ้างว่าถูกกระทำในลักษณะข้างต้นหลายกรณี เช่น กรณีเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๓ แกนนำ

/ ผู้ปราศรัย ...



ผู้ปราศรัยขอเรียกร้องเกี่ยวกับการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ในการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ได้โพสต์ข้อความลงในเฟซบุ๊ก (Facebook) ส่วนตัวว่า มีบุคคลติดตามมาอย่างที่ปัก หรือกรณี เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๓ นางศรีพร นนทรี นักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิแรงงาน ได้โพสต์ข้อความลงในเฟซบุ๊ก (Facebook) ส่วนตัวว่า พบวัตถุคล้ายอุปกรณ์ดักฟังและติดตามตัวระบุตำแหน่งจีพีเอส (GPS) ซึ่งมีลักษณะเป็นกล่องสีดำภายในมีชิพการ์ดโทรศัพท์ ติดอยู่บริเวณใต้ท้องรถยนต์ส่วนตัว หรือกรณีเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ นายปิยรัฐ จงเทพ แกนนำมวลชนอาสาของกลุ่ม We Volunteer (Wevo) ได้โพสต์ข้อความลงในเฟซบุ๊ก (Facebook) ส่วนตัวว่า พบวัตถุคล้ายอุปกรณ์ติดตามตัวระบุตำแหน่งจีพีเอส (GPS) มีลักษณะเป็นกล่องพลาสติกสีดำภายในมีชิพการ์ดโทรศัพท์ ติดอยู่บริเวณล้อหลังเหนือคัสซีของรถยนต์ส่วนตัว

นอกจากนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องที่ ๓ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวด้วย โดยกล่าวอ้างว่า เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ผู้ร้องที่ ๓ เดินทางมาที่บริเวณเวทีปราศรัยบริเวณซอยศรีสมุทร ๑ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำเอกสารมามอบให้นายภาณุพงศ์ จาดนอก (ไมค์) แต่มีบุคคลเข้ามายื้อแย่งถุงผ้าและให้นำของในถุงผ้าออกมาแสดง หลังจากนั้นก็มีกลุ่มบุคคลนำตัวผู้ร้องที่ ๓ ออกจากบริเวณเวทีปราศรัย ขณะที่เดินทางกลับก็ยังมีกลุ่มบุคคลติดตามมา ซึ่งจากการสอบถามกลุ่มบุคคลดังกล่าวอ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบโดยมีการตอบโต้ด้วยวาจากันเล็กน้อยก่อนแยกกันไป

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้การดำเนินการในลักษณะขัดขวางไม่ให้จัดหรือเข้าร่วมการชุมนุมในหลายกรณีจะไม่ปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง เช่น การติดตั้งอุปกรณ์ดักฟังและติดตามตัวระบุตำแหน่งจีพีเอส (GPS) หรือกรณีมีบุคคลติดตามแกนนำผู้ชุมนุมหรือผู้ชุมนุม รวมถึงกรณีของผู้ร้องที่ ๓ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีหน้าที่ในการคุ้มครองประชาชนมิให้ถูกตอบโต้หรือคุกคามอันเกิดจากการเข้าร่วมการชุมนุม ซึ่งผู้ชุมนุมที่อ้างว่าได้รับความเสียหายและผู้ร้องที่ ๓ สามารถใช้สิทธิในการร้องทุกข์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการสืบสวนและสอบสวนหาข้อเท็จจริงและติดตามผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมได้ อย่างไรก็ตาม เห็นว่าการดำเนินการในบางกรณีที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการในลักษณะบังคับให้ผู้จัดการชุมนุมหรือผู้ชุมนุมให้คำมั่นหรือกระทำการใด ๆ เพื่อรับรองว่าจะไม่จัดหรือเข้าร่วมการชุมนุมในอนาคตอีก ดังปรากฏตามที่มีการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนนั้น ย่อมกระทบกระเทือนต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมทั้งยังสร้างความวิตกกังวลแก่บุคคลดังกล่าว ตลอดจนครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

/ ๖) การดำเนินการ ...



๖) การดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

จากการตรวจสอบพบว่า เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓ กลุ่มบัณฑิตธรรมศาสตร์ของราษฎรได้ประกาศทางเฟซบุ๊ก (Facebook) เพื่อจัดกิจกรรม “บิกเซอร์ไพรส์” บริเวณสนามฟุตบอลมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ในวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ โดยตรงกับกำหนดจัดงานพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑ ซึ่งการดูแลรักษาความปลอดภัยในวันดังกล่าว หน่วยงานของรัฐได้จัดกำลังดูแลความปลอดภัยทั้งในและนอกเครื่องแบบ โดยมีการตั้งจุดตรวจบริเวณทางเข้าออกประตูฝั่งท่าพระจันทร์และท่าพระอาทิตย์ มีการให้บุคคลแสดงบัตรประจำตัวประชาชนก่อนเข้าพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้เครื่องสแกนบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อตรวจหาข้อมูลส่วนบุคคลและคัดกรองผู้มาร่วมงาน จากนั้นบุคคลจะได้รับสติ๊กเกอร์ที่มีตัวเลขและสีแตกต่างกัน ๖ สี (เขียว ฟ้ำ แดง เหลือง น้ำตาล ม่วง) เพื่อติดก่อนเข้าพื้นที่ ต่อมาเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ชี้แจงว่าเป็นเพียงการแบ่งแยกเป็นชุดตามแต่ละจุดและเรียงลำดับเพื่อให้ง่ายต่อการนับจำนวน โดยไม่ได้เป็นการจำแนกประเภทบุคคลแต่อย่างใด และการตรวจบัตรประจำตัวประชาชนดังกล่าวเป็นไปตามระบบรักษาความปลอดภัย เพื่อตรวจสอบประวัติอาชญากรรม หากปรากฏผลการตรวจสอบพบมีหมายจับ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมได้ทันที รวมทั้งมีการตรวจอาวุธด้วย

ขณะที่สื่อออนไลน์และสื่อสาธารณะต่าง ๆ มีการรายงานเหตุเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า หากตรวจสอบข้อมูลของคุณแล้วปรากฏหน้าจอขึ้นเป็นสีแดง เจ้าหน้าที่ตำรวจจะบันทึกภาพของคุณไว้ก่อนเข้าพื้นที่ หรือขอให้บัณฑิตมาแสดงตนรับรองก่อน พร้อมบันทึกภาพของคุณนั้นและบัณฑิตไว้เป็นหลักฐาน โดยไม่มีการชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลภาพถ่ายของคุณอย่างชัดเจน มีเฉพาะบางกรณีเท่านั้นที่ได้รับแจ้งว่าเป็นบุคคลที่น่าสงสัยว่าจะทำกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ หากตรวจสอบข้อมูลของคุณแล้วปรากฏหน้าจอเป็นสีม่วง ซึ่งหมายถึงบุคคลที่ไม่เข้าร่วมซ้อมพิธีพระราชทานปริญญาบัตร เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะมีการบันทึกภาพไว้ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าเหตุใดข้อมูลดังกล่าวจึงอยู่ในความครอบครองของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้ ในกรณีเดียวกันนี้ ผู้ร้องที่ ๘ ได้กล่าวอ้างเพิ่มเติมว่า มีการนำส่งข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลสุขภาพของบัณฑิตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งจากการตรวจสอบพบเป็นการดำเนินการตามที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมกันออกแนวทางปฏิบัติมาตรการทางสาธารณสุขในการเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ โดยลำดับขั้นตอนการปฏิบัติในวันพระราชทานปริญญาบัตรกำหนดให้บัณฑิตทุกคนต้องผ่านจุดตรวจคัดกรอง สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือด้วยแอลกอฮอล์เจล ตรวจวัดอุณหภูมิ และผ่านการตรวจสุขภาพ Rapid-Test (เจาะเลือดปลายนิ้ว) จึงสามารถเข้าร่วมพิธี

/ พระราชทาน ...



พระราชทานปริญญาบัตรได้ ต่อมาวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ออกแถลงการณ์ยืนยันว่า ไม่มีการส่งข้อมูลผู้ไม่เข้าช้อมและผู้ไม่เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร รวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ ให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานใด ๆ โดยส่งเฉพาะข้อมูลรายชื่อผู้จะเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาความปลอดภัยเท่านั้น และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ได้ดำเนินการมาโดยปกติ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้วางหลักเกณฑ์การจัดเก็บและเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล อันเป็นการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล โดยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล ซึ่งรวมถึงหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ภาพถ่ายของบุคคล และประวัติสุขภาพ ตามนัยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐^{๑๔} สำหรับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หน่วยงานรัฐต้องมีการแจ้งวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกับการขอข้อมูล ตามนัยมาตรา ๒๓ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐^{๑๕}

นอกจากนี้เห็นว่า หน่วยงานของรัฐจะสามารถเปิดเผยข้อมูลที่อยู่ความครอบครองดูแลให้แก่หน่วยงานภายนอกได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ แต่มีบางกรณีที่เป็นข้อยกเว้นให้หน่วยงานของรัฐสามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้

/ โดยไม่จำเป็น ...

^{๑๔} พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

...

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

...

^{๑๕} พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
มาตรา ๒๓ หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

...

ในกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้า หรือพร้อมกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และกรณีที่ขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีนี้อาจให้ข้อมูลได้ด้วยความสมัครใจหรือเป็นกรณีมีกฎหมายบังคับ

...



โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หากเป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดีต่าง ๆ ตลอดจนเป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล ตามนัยมาตรา ๒๔ (๖) และ (๗) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ส่งข้อมูลเฉพาะรายชื่อผู้จะเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑ และผลการตรวจสุขภาพของบัณฑิตตามขั้นตอนของมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด ๑๙ โดยวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาความปลอดภัย และการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล จึงเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้อำนาจในการแทรกแซงสิทธิในความเป็นส่วนตัวอันพอสมควรแก่เหตุตามบัญญัติของกฎหมาย ประกอบไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ส่งข้อมูลผู้ไม่เข้าซ่อมและผู้ไม่เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร รวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ ให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานใด ๆ ในชั้นนี้จึงไม่อาจรับฟังได้ว่า มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๗) การดำเนินการเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

จากการตรวจสอบพบว่า สื่อและช่องทางการสื่อสารสังคมออนไลน์ในรูปแบบแอปพลิเคชัน (Application) ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ยูทูบ (Youtube) ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการชุมนุมของผู้จัดการชุมนุมและผู้ชุมนุม โดยเฉพาะการประกาศและนัดหมายการชุมนุม การแสดงออกถึงความมุ่งหมายและข้อเรียกร้องต่าง ๆ ตลอดจนการเป็นพื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็นที่มีผลต่อการขับเคลื่อนประเด็นทางการเมืองและสังคม กลายเป็นการชุมนุมรูปแบบหนึ่ง ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐจึงมีการดำเนินการหลายประการเพื่อบริหารจัดการและควบคุมดูแล โดยมักจะอาศัยเหตุผลด้านความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้มีการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ด้านความมั่นคงปลอดภัยของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากกว่าสภาวะปกติ ตลอดจนดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐^{๑๖} โดยในห้วงเวลาระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓ / มีการ ...

^{๑๖} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่มีการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ดังต่อไปนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาจยื่นคำร้องพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้

(๑) ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติ

(๒) ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในภาค ๒ ลักษณะ

๑ หรือลักษณะ ๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

มีการบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานและยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ เป็นจำนวน ๕๐ คำสั่งศาลรวม ๑,๑๔๕ URL (Uniform Resource Locator)^{๓๓} โดยมีกรณีการดำเนินการที่สำคัญ เช่น เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓ ได้มีการร้องทุกข์ต่อกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) เพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) และยูทูบ (Youtube) ในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ จากกรณีที่ไม่ดำเนินการปิดการเข้าถึงเนื้อหาของบัญชีผู้ใช้บริการที่ศาลมีคำสั่งแล้ว ขณะเดียวกันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมยังได้แจ้งต่อสาธารณชนให้ทราบว่ามีการติดตามบัญชีผู้ใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีการนำเสนอภาพและเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้วย

นอกจากนี้ ยังปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying) จากการใช้ยุทธการทางข้อมูลข่าวสาร (Information Operation : IO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลุกระดมสร้างความเกลียดชัง การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ การบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร (Fake News) การข่มขู่ การล้อเลียน รวมถึงการเสียดสีด้วยการใช้ถ้อยคำที่เหยียดหยามต่อฝ่ายที่เห็นต่างโดยเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพหรือเพศภาวะของบุคคล ทั้งนี้ ในบางกรณีการกระทำดังกล่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ก็นำไปสู่การเผชิญหน้าและใช้ความรุนแรงต่อกันในพื้นที่ชุมนุมและที่สาธารณะต่าง ๆ

/ จากข้อเท็จจริง ...

(๓) ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาหรือกฎหมายอื่นซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นมีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นหรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ร้องขอ

ในกรณีที่มีการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลคอมพิวเตอร์จะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้ศาลมีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้

...

...

การดำเนินการของศาลตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นเองหรือจะสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นก็ได้ ...

...

^{๓๓} สถิติการดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ ในทุกกรณี ไม่จำกัดเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมเท่านั้น

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะเป็นไปในลักษณะการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ด้านความมั่นคงปลอดภัยของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการและควบคุมดูแลมิให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยยังไม่ปรากฏว่ามีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่การดำเนินการดังกล่าวก็อาจส่งผลกระทบต่อการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและจะต้องมิใช่การบังคับใช้กฎหมายในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ชุมนุมโดยอาศัยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นทางการเมือง โดยเฉพาะเมื่อมีแกนนำผู้ชุมนุมหรือผู้ชุมนุมได้รับผลกระทบจากการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying) เพื่อปลุกระดมสร้างความเกลียดชัง การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ หรือการบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร (Fake News) จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๘) การดำเนินการเกี่ยวกับบริการด้านโทรคมนาคม

จากการตรวจสอบพบว่า การให้บริการด้านโทรคมนาคมภายในพื้นที่ชุมนุมส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาติดขัดด้านการติดต่อสื่อสาร แต่มีการชุมนุมบางครั้งที่พบปัญหาการติดขัดของสัญญาณโทรศัพท์และสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ กรณีเกิดเหตุปัญหาคือข้อขัดข้องด้านการสื่อสารโทรคมนาคม เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๓ มีการกล่าวหาจากผู้ชุมนุมว่า หน่วยงานของรัฐมีการใช้รถติดหรือรบกวนสัญญาณโทรศัพท์ อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) บริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) และผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์มือถือต่าง ๆ ได้มีการชี้แจงต่อคณะกรรมการการสื่อสาร โทรคมนาคมและดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ซึ่งข้อเท็จจริงสอดคล้องกันว่า ในวันดังกล่าวได้มีการใช้บริการเครือข่ายทุกรูปแบบ ทั้งบริการทางกายภาพ เสียง และบริการอินเทอร์เน็ตที่สูงกว่าปกติมากกว่า ๒ เท่า ทำให้คุณภาพสัญญาณโทรศัพท์ลดลงจนถึงขนาดที่ไม่สามารถใช้งานได้ โดยไม่ปรากฏว่ามีการรบกวนสัญญาณหรือตัดสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่แต่อย่างใด^{๑๘}

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าการให้บริการด้านโทรคมนาคมภายในพื้นที่ชุมนุมส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาติดขัดด้านการติดต่อสื่อสาร

/ แต่มีการ ...

^{๑๘} จาก “สรุปผลการประชุมคณะกรรมการการสื่อสาร โทรคมนาคม และดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓๘ วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓”, ๒๕๖๓, สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/25_telecom/ewt_dl_link.php?nid=359&filename=index

แต่มีการชุมนุมบางครั้งที่พบปัญหาการติดขัดของสัญญาณโทรศัพท์และสัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งเกิดจากมีผู้ใช้งานจำนวนมาก จึงเห็นว่าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้อำนวยความสะดวกด้านโทรคมนาคมและการสื่อสารตามสมควรแก่กรณีแล้ว โดยไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการเพื่อปิดกั้นแต่อย่างใด

๙) การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน

จากการตรวจสอบพบว่า รัฐบาลและสมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องได้กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติให้ผู้สื่อข่าวภาคสนามต้องลงทะเบียนรับปลอกแขนแสดงตนว่าเป็นสื่อมวลชนและแสดงบัตรประจำตัวผู้สื่อข่าวระหว่างปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถแยกความแตกต่างระหว่างสื่อมวลชนและกลุ่มผู้ชุมนุมได้อย่างชัดเจน แต่ข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์การสลายการชุมนุมในทุกครั้งปรากฏว่า ผู้สื่อข่าวซึ่งสวมปลอกแขนต่างได้รับผลกระทบจากการใช้รถฉีดน้ำแรงดันสูง น้ำผสมสารเคมี และแก๊สน้ำตา ทำให้ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับผู้ชุมนุม นอกจากนี้ อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนบางส่วนยังได้รับความเสียหาย

สำหรับในห้วงเวลาที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความรุนแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ นั้น ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนด้วย โดยห้ามเสนอข่าว จำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดรวมตลอดทั้งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์บรรดาที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในทิวราชอาณาจักร^{๑๔} ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับกรณีดังกล่าวเพื่อเน้นย้ำกับสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ เกี่ยวกับการสวมปลอกแขนแสดงตนว่าเป็นสื่อมวลชนระหว่างปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ชุมนุมทุกครั้งและระมัดระวังการเสนอข้อมูลข่าวสารในเรื่องการถ่ายภาพ กongsกำลังและเข้าไปในเขตปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต่อมา กองอำนวยการร่วมแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง (กอร.จ.) ได้ชี้แจงข้อปฏิบัติในการนำเสนอข่าว ซึ่งได้มีข้อห้ามสำคัญ คือ (๑) ห้ามการรายงานข่าวที่เป็นการยุยงปลุกปั่น แต่ก็ไม่ได้มีการชี้แจงให้ทราบแนวปฏิบัติที่ชัดเจน โดยละเอียดว่า การรายงานอย่างไรจึงจะไม่เป็นการสื่อไปในทางยุยงปลุกปั่น และ (๒) ห้ามการถ่ายทอดสด ซึ่งกรณีนี้ส่งผลให้สำนักข่าวออนไลน์หลายสำนักที่ผลิตข่าวในรูปแบบออนไลน์และถ่ายทอดสดออนไลน์เป็นหลัก ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการรายงานข่าว เช่น The Reporter ที่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการโดยการหยุดการถ่ายทอดสดและตัดเนื้อหาในช่วงการปราศรัยที่อาจมีลักษณะเป็นการก้าวล่วงสถาบันพระมหากษัตริย์ออกไป อย่างไรก็ตาม ในวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓ ได้ปรากฏคำสั่ง

/ หัวหน้า ...

^{๑๔} ตามข้อ ๒ ของข้อกำหนดตามความในมาตรา ๙ ประกอบมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓



หัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ที่ ๔/๒๕๖๓ ให้ตรวจสอบและให้
ระงับการออกอากาศรายการทางโทรทัศน์ของ "วอยซ์ทีวี (Voice TV)" และสื่อสังคมออนไลน์ อันได้แก่
"Voice TV" "ประชาไท Prachatai.com" "The Reporters" "THE STANDARD" และ "เยาวชนปลดแอก
Free YOUTH" โดยอ้างเหตุผลว่ามีเนื้อหาสาระที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย
หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน นอกจากนี้ในวันเดียวกันยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า กระทรวงดิจิทัลเพื่อ
เศรษฐกิจและสังคมได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญาเป็นคดีหมายเลขดำที่ พศ ๓๔๐/๒๕๖๓ เพื่อขอให้ศาล
มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ จำนวน ๑๒ URL (Uniform Resource
Locator) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐
ซึ่งศาลอาญาได้มีคำสั่งระงับการเผยแพร่ข้อมูลตามคำขอ มีผลให้เป็นการปิดกั้นช่องทางการสื่อสารของ
สถานีโทรทัศน์ "วอยซ์ทีวี (Voice TV)" และสื่อสังคมออนไลน์ อันได้แก่ "Voice TV" และ "เยาวชน
ปลดแอก Free YOUTH" อย่างไรก็ตาม ในวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ ศาลอาญาได้ทำการไต่สวน โดยศาล
เห็นว่าการที่ศาลมีคำสั่งศาลระงับการแพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าว โดยเหตุที่ผู้ร้องขอไม่ได้
แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเป็นการขอให้ปิดสื่อทั้งช่องทาง ทำให้ศาลมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันถูกต้อง เข้าใจว่า
เป็นการปิดกั้นเฉพาะเนื้อหาบางส่วนที่คัดนำเสนอต่อศาล คำสั่งศาลดังกล่าวจึงไม่ถูกต้อง ด้วยเหตุ
ดังกล่าว ศาลจึงมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม URL ทั้ง ๑๒
รายการ

นอกจากนี้ การดำเนินการอันเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนนั้น
ยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า ในเหตุการณ์สลายการชุมนุมบริเวณสี่แยกปทุมวัน เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓
เวลาประมาณ ๒๑.๓๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีการจับกุมนายกิตติ พันธภาค ผู้สื่อข่าวสังกัด
สำนักข่าวประชาไทในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่รายงานข่าว ในช่วงเวลาที่นายกิตติฯ เดินเข้าไปในพื้นที่การ
ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ถูกห้ามเข้าพื้นที่ และได้สอบถามเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับเส้นทางหรือ
พื้นที่ในการรายงานสถานการณ์ โดยขณะจับกุมนั้นนายกิตติฯ ถือกล้อง สวมปลอกแขนแสดงตนว่าเป็น
สื่อมวลชนและป้ายคล้องคอแสดงบัตรประจำตัวผู้สื่อข่าว แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ควบคุมตัวในลักษณะ
มัดมือไขว่หลังด้วยเชือกพลาสติก จากนั้นนำตัวขึ้นรถควบคุมตัวไปยังกองบังคับการตำรวจตระเวน
ชายแดนภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี และได้รับการปล่อยตัวในเวลาประมาณ ๐๒.๐๐ นาฬิกาของวันที่ ๑๗
ตุลาคม ๒๕๖๓ โดยข้อเท็จจริงจากการให้ข้อมูลของพันตำรวจเอก สิ้นเลิศ สุขุม รองผู้บังคับการตำรวจ
นครบาล ๔ ต่อคณะกรรมการพัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน
สภาผู้แทนราษฎร สรุปได้ว่า ในวันเกิดเหตุ นั้น พันตำรวจเอก สิ้นเลิศ สุขุม และเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานี
ตำรวจนครบาลโชคชัยได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นกองร้อยควบคุมฝูงชน
ในการชุมนุมบริเวณแยกราชประสงค์ โดยเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ นาฬิกา ภายหลังผู้ชุมนุมประกาศยุติ

/ การชุมนุม ...



การประชุม เจ้าหน้าที่ยังคงได้ประกาศให้ผู้ชุมนุม ผู้สื่อข่าว และบุคคลผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องออกจากพื้นที่ชุมนุมเพื่อจะได้มีการคัดแยกบุคคลที่ทำความผิดในการชุมนุมและควบคุมพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ แต่ขณะช่วงเวลานั้นยังคงมีผู้ชุมนุมบางส่วนกระจายอยู่บริเวณโดยรอบ โดยปรากฏตรงแนวบริเวณควบคุมฝูงชนซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจประกาศให้ทุกคนออกจากพื้นที่นั้น นายกิตติฯ มิได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจและเดินเข้ามาใกล้แนวประชิดของตำรวจเป็นเหตุให้เกิดการจับกุมดังกล่าว ในการจับกุมดังกล่าวเจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาฐานกระทำการฝ่าฝืนพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ จากนั้นได้ส่งมอบตัวนายกิตติฯ ให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลปทุมวันนำตัวขึ้นรถควบคุมตัวจากสถานที่จับกุมไปยังกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี แต่ภายหลังพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลปทุมวันได้ทำการเปรียบเทียบปรับจำนวน ๓๐๐ บาท ในข้อหาความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ สำหรับการควบคุมตัวด้วยวิธีการมัดมือโพล์หลังนั้น เป็นการจับกุมตามกฎหมายและยุทธวิธีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ในการควบคุมฝูงชนซึ่งมีผู้กระทำความผิดจำนวนหลายคนเพื่อป้องกันการหลบหนี

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า ในภาพรวมสื่อมวลชนยังคงสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นภายใต้สถานการณ์การประชุมทางการเมืองได้ โดยไม่ถูกห้ามหรือจำกัดสิทธิในการดำเนินงาน และไม่ถูกตอบโต้โดยกำลังหรือการข่มขู่ใด ๆ หรือปรากฏว่ามีการยึดอุปกรณ์ ขณะที่การกำหนดให้ผู้สื่อข่าวภาคสนามต้องลงทะเบียนรับปลอกแขนแสดงตนว่าเป็นสื่อมวลชนและแสดงบัตรประจำตัวผู้สื่อข่าวระหว่างปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง ก็เป็นไปเพื่อความปลอดภัยและการดูแลการประชุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีได้เป็นการดำเนินการเพื่อมุ่งจำกัดสิทธิในการนำเสนอข่าวสารแต่ประการใด

อย่างไรก็ตาม เห็นว่าในช่วงที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครนั้น การจัดการของหน่วยงานของรัฐในหลายกรณีกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะการกำหนดห้ามรายงานข่าวใดมีลักษณะเป็นการยุยงปลุกปั่น ซึ่งขึ้นกับดุลพินิจในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการปิดกั้นช่องทางการสื่อสารของสถานีโทรทัศน์ "วอยซ์ทีวี (Voice TV)" และสื่อสังคมออนไลน์ อันได้แก่ "Voice TV" และ "เยาวชนปลดแอก Free YOUTH" ซึ่งหน่วยงานของรัฐได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญา ตามคดีหมายเลขดำที่ พศ ๓๔๐/๒๕๖๓ และศาลอาญาได้มีคำสั่งยกคำร้องในภายหลังแล้ว จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่องหากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัย

/ เสร็จเด็ดขาด ...



เสร็จเด็ดขาดแล้ว

สำหรับกรณีการจับกุมผู้สื่อข่าวรายหนึ่งในขณะรายงานเหตุการณ์สลายการชุมนุม เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ บริเวณแยกปทุมวัน เห็นว่า สื่อมวลชนถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสังเกตการณ์หรือรายงานเกี่ยวกับการชุมนุมซึ่งต้องได้รับการคุ้มครอง รัฐไม่ควรห้ามหรือจำกัดการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน และสื่อมวลชนต้องไม่ถูกตอบโต้โดยกำลัง หรือการข่มขู่ใด ๆ รวมทั้งอุปสรรคในการปฏิบัติงานจะต้องไม่ถูกยึดหรือทำให้เสียหาย เมื่อการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้สื่อข่าวรายดังกล่าวสวมปลอกแขนแสดงตนและห้อยป้ายคล้องคอแสดงบัตรประจำตัวผู้สื่อข่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจควรที่จะสามารถแยกแยะผู้สื่อข่าวรายนี้ออกจากผู้ชุมนุมได้ และพึงปฏิบัติต่อผู้สื่อข่าวด้วยวิธีการที่แตกต่างจากผู้ชุมนุมซึ่งในขณะนั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ในชั้นนี้จึงเห็นว่า การใช้อำนาจของรัฐจับกุมผู้สื่อข่าวที่สวมปลอกแขนแสดงตนว่าเป็นสื่อมวลชนอย่างชัดเจนและควบคุมตัวด้วยวิธีการมัดมือไขว่หลัง โดยอ้างว่าเป็นการจับกุมตามกฎหมายและยุทธวิธีที่ใช้ในการควบคุมฝูงชนซึ่งมีผู้กระทำความผิดจำนวนมากเพื่อป้องกันการหลบหนี โดยดำเนินคดีความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ ซึ่งถือเป็นความผิดที่ไม่มีลักษณะร้ายแรง ย่อมถือเป็นการใช้อำนาจของรัฐเป็นการจำกัดเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนที่เกินสมควรและเกินกว่าความจำเป็น จึงเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๔.๒.๒ ประเด็นการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการควบคุมดูแลการชุมนุม

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า การชุมนุมทางการเมืองของประชาชนระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ นั้น มีเหตุการณ์ที่เข้าข่ายเป็นการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในการควบคุมการชุมนุมสาธารณะ จำนวน ๕ เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์การจับกุมผู้ชุมนุมบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ เหตุการณ์สลายการชุมนุมบริเวณทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ เหตุการณ์สลายการชุมนุมบริเวณแยกปทุมวัน เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ เหตุการณ์การใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงใส่ผู้ชุมนุมบริเวณหน้าอาคารศาลฎีกา เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ และเหตุการณ์การใช้แก๊สน้ำตาและใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงที่ผสมแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุมบริเวณหน้าอาคารรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ทั้งนี้ การใช้กำลังในการดูแลการชุมนุมทั้ง ๕ เหตุการณ์ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบหลัก กรณีจึงมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมดูแลการชุมนุมในแต่ละกรณีมีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ชุมนุมหรือประชาชนทั่วไปหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การใช้กำลัง^{๒๐} (use of force) ของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการชุมนุมสาธารณะมีผลเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับการจำกัดการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของบุคคล ซึ่งเสรีภาพดังกล่าวได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในเบื้องต้น นอกจากนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ประจำกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ยังได้ให้ข้อคิดเห็นทั่วไปในการใช้ การตีความและการอธิบาย ขยายความเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบไว้ในข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ (General Comment No. 37 on the right of peaceful assembly) โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของการใช้ กำลังในการกำกับดูแลการชุมนุมและการสลายการชุมนุมของหน่วยงานรัฐหลายประการ อาทิ การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำการ แจ้งเตือนก่อนการใช้กำลัง การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นไปตามหลักการพื้นฐาน ได้แก่ หลักความชอบด้วยกฎหมาย หลักความจำเป็น หลักความได้สัดส่วน หลักความระมัดระวัง และการ ไม่เลือกปฏิบัติ การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นการใช้กำลังขั้นต่ำเท่าที่จำเป็น การใช้อาวุธ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีความเหมาะสมกับสถานการณ์และมีระดับความอันตรายต่ำ การสลาย การชุมนุมจะกระทำได้แต่เฉพาะกรณีพิเศษอันเป็นข้อยกเว้น เช่น การชุมนุมนั้นมิได้เป็นไปโดยสงบ หรือในการชุมนุมนั้นมีการกระทำโดยใช้ความรุนแรงและไม่อาจใช้วิธีการอื่นระงับยับยั้งความรุนแรง ดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ตามแผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะซึ่งออกตามความในมาตรา ๒๑ ของ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๕ ยังได้กำหนด “หลักการใช้กำลัง”^{๒๑} ของเจ้าพนักงาน ดูแลการชุมนุมสาธารณะ ผู้ควบคุมสถานการณ์ หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ ว่าจะต้องพิจารณาใช้กำลัง / ตามความ ...

^{๒๐} แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย (United Nations Human Rights Guidance on Less-Lethal Weapons in Law Enforcement) ได้กำหนด นิยามของคำว่า “การใช้กำลัง” (use of force) ไว้ว่าหมายถึง การใช้กำลังทางกายภาพเพื่อบีบบังคับหรือสร้างอิทธิพลต่อ พฤติกรรมของบุคคล หรือเป็นการกระทำที่สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สิน

ส่วนแผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ให้ ความหมายของ “การใช้กำลัง” ว่าหมายถึงความถึงการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือบังคับใช้ กฎหมาย ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของการชุมนุม ทั้งในเชิงการใช้กำลังทางกายภาพ และหรือการปฏิบัติตาม มาตรการต่าง ๆ ที่ต้องใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนประกอบด้วย

^{๒๑} แผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ให้ ความหมายของ “หลักการใช้กำลัง” ว่าหมายถึงความถึง แนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการใช้กำลังเพื่อรักษาความสงบ เรียบร้อยหรือการบังคับใช้กฎหมาย ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของการชุมนุม โดยจะต้องดำเนินการให้ถูกต้อง ตามกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน พอสมควรแก่เหตุ สังคมยอมรับได้

ตามความจำเป็นของสถานการณ์ โดยก่อนการใช้กำลังให้ใช้วิธีการเจรจาและต้องแจ้งเตือนก่อน และให้ใช้กำลังน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นเพื่อบรรลุภารกิจ อีกทั้งการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ควบคุมฝูงชนจะต้องใช้ตามความจำเป็น ลักษณะของการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์จะต้องได้สัดส่วนและเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อให้บรรลุภารกิจ หรือป้องกันตนเองหรือกลุ่มบุคคลหรือทรัพย์สิน โดยจะต้องแจ้งเตือนผู้ชุมนุมก่อนว่าจะใช้กำลังเข้ายุติการชุมนุมด้วย

สำหรับประเด็นนี้ เห็นควรแยกพิจารณาออกเป็น ๕ เหตุการณ์ ดังนี้

๑) เหตุการณ์จับกุมผู้ชุมนุมบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เมื่อวันที่

๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓

จากการตรวจสอบพบว่า เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๒.๐๐ นาฬิกา กลุ่ม “คณะราษฎรอีสาน” นำโดย นายจตุภัทร์ บุญภัทรรักษา ได้ทำกิจกรรมปราศรัยบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ใกล้กับร้านอาหารแมคโดนัลด์ พร้อมกับการตั้งเต็นท์เพื่อจัดเตรียมอุปกรณ์สัมภาระสำหรับการชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎร ๒๕๖๓ ซึ่งจะจัดขึ้นในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ ณ บริเวณเดียวกัน เวลาประมาณ ๑๔.๐๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ขอความร่วมมือให้ผู้ชุมนุมยุติการชุมนุมชั่วคราว เพื่อเปิดทางให้ขบวนเสด็จพระราชดำเนินที่จะผ่านบริเวณดังกล่าวในช่วงเย็น โดยขอให้ผู้ชุมนุมขยับจากพื้นผิวจราจรขึ้นไปบนทางเท้า แต่ผู้ชุมนุมไม่ยินยอมและดำเนินกิจกรรมต่อไป เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนจำนวนมากกว่า ๓ กองร้อย ได้นำกำลังเข้ากระชับพื้นที่และล้อมรถปราศรัย ส่งผลให้มีการปะทะและเกิดการโต้เถียงกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยผู้ชุมนุมได้สาดสีน้ำเงินใส่เจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชน จากนั้นเวลาประมาณ ๑๕.๔๕ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าจับกุมผู้ชุมนุมหลายราย ซึ่งปรากฏภาพข่าวจากสื่อมวลชนหลายแห่งว่า มีการใช้วิธีการอุ้ม ดึง อดกระชาก จนเกิดความชุลมุนวุ่นวายในบริเวณพื้นที่การชุมนุม โดยหนึ่งในนั้นมี นายจตุภัทร์ซึ่งถูกจับกุมในลักษณะการอุ้มครั้งตัวลงมาจากรถปราศรัย และนายไชยอมร แก้ววิบูลย์พันธุ์ เวลาประมาณ ๑๖.๐๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประกาศให้การชุมนุมสิ้นสุดลง พร้อมได้ทำการรื้อเต็นท์และยึดเครื่องขยายเสียงของผู้ชุมนุมไป ต่อมาพันตำรวจเอก กฤษณะ พัฒนเจริญ รองโฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แถลงข่าวยืนยันถึงการจับกุมตัวผู้ชุมนุมดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าผู้ชุมนุมกระทำความผิดฐานไม่แจ้งการชุมนุม ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ และความผิดฐานขัดขืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ส่วนกองบัญชาการตำรวจนครบาลได้ออกข่าวประชาสัมพันธ์ชี้แจงกรณีการควบคุมตัวกลุ่มผู้ชุมนุม โดยให้เหตุผลว่ามีความจำเป็นจะต้องจัดระเบียบความปลอดภัยและการจราจรบริเวณพื้นที่โดยรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เนื่องจากมีการตั้งเต็นท์กีดขวางการจราจรและมีการใช้เครื่องขยายเสียงโดยไม่ได้รับอนุญาต แม้ได้สั่งการให้กลุ่มผู้ชุมนุมดำเนินการแก้ไข แต่ไม่ได้รับความร่วมมือ ทั้งยังก่อความวุ่นวายด้วยการสาดสีใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงต้องดำเนินการ

/ จับกุม ...



จับกุมและควบคุมตัวผู้กระทำความผิดรวม ๒๑ คน ส่งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาล สำราญราษฎร์ ดำเนินคดีในหลายข้อกล่าวหา แต่ต่อมาผู้ถูกจับกุมทั้งหมดได้ถูกนำตัวไปสอบสวนยัง กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีการใช้อำนาจเข้าจับกุม ผู้ชุมนุมกลุ่มคณะราษฎรจำนวน ๒๑ คน อันมีสาเหตุจากการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ขอให้ผู้ชุมนุมเคลื่อนย้ายการดำเนินกิจกรรมจากพื้นที่ผิวถนนขึ้นไปบนทางเท้า รวมถึงการสาดสีใส่ เจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ นั้น ถือเป็นการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมของบุคคล ที่สามารถกระทำได้ตามมาตรา ๔๔^{๒๖} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เนื่องจากการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนเพื่อดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อยในการชุมนุมสาธารณะของประชาชน อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามหลักเกณฑ์และ ขั้นตอนในการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมตามมาตรา ๒๑ - ๒๕ ของพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘^{๒๗} แล้ว จะเห็นได้ว่า ในการเข้าจับกุมผู้ชุมนุมกลุ่มคณะราษฎรจำนวน ๒๑ คน รวมถึงการรื้อ เต็นท์และยึดเครื่องขยายเสียงของผู้ชุมนุมนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอน ของกฎหมาย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้ดำเนินการขอคำสั่งจากศาลที่มีเขตอำนาจในการสั่งการให้ ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมก่อนที่จะเข้าจับกุม ยึดและอายัดทรัพย์สินของผู้ชุมนุมกลุ่มคณะราษฎร อีกทั้งการ ชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎรในขณะนั้นก็ไม่ปรากฏว่ามีการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะรุนแรงหรือเป็น อันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้อื่น อันจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่จำเป็นต้องขอ

/ คำสั่ง ...

^{๒๖} มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อ คุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

^{๒๗} พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนของการจำกัด เสรีภาพในการชุมนุมไว้ในมาตรา ๒๑ - ๒๕ กล่าวคือ เมื่อมีการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจใน ฐานะเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ จะต้องประกาศให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุม หรือแก้ไขวิธีการชุมนุมภายในเวลาที่ กำหนด หากผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุม หาก ไม่มีการเลิกการชุมนุมตามคำสั่งศาลภายในเวลาที่กำหนด เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องประกาศกำหนดให้พื้นที่ชุมนุมเป็นพื้นที่ควบคุม และประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ภายในเวลาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกำหนด เมื่อพ้นเวลาแล้วผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตามจะถือว่าผู้ ชุมนุมนั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการให้มีการเลิกการชุมนุมได้ เช่น การจับกุม การรื้อ คั้น อายัด หรือรื้อถอนทรัพย์สินที่ใช้ในการชุมนุม หรือกระทำการที่จำเป็นตามแผนการชุมนุมสาธารณะ เป็นต้น ทั้งนี้มีข้อยกเว้นใน กรณีที่ผู้ชุมนุมซึ่งกระทำการที่มีลักษณะรุนแรงจนอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้อื่นจนเกิดความ รุนแรงในบ้านเมือง ไม่ยุติการกระทำตามคำสั่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการให้มีการเลิกการชุมนุมได้โดยไม่ต้องขอคำสั่ง จากศาล

คำสั่งจากศาลแต่อย่างใด ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กำลังเข้าจับกุม ยึดและอายัดทรัพย์สินของผู้ชุมนุมกลุ่มคณะราษฎรโดยไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และขั้นตอนของกฎหมายดังกล่าว จึงถือเป็นการกระทำที่สุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของบุคคล เห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒) เหตุการณ์สลายการชุมนุมบริเวณทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ ๑๕

ตุลาคม ๒๕๖๓

จากการตรวจสอบพบว่า เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ กลุ่มคณะราษฎร ๒๕๖๓ จัดชุมนุมบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน ตั้งแต่ช่วงเช้า ขณะเดียวกัน กลุ่มประชาชนที่สวมเสื้อสีเหลืองในนามกลุ่ม “ศูนย์รวมประชาชนปกป้องสถาบัน (ศปปส.)” ได้นัดหมายรวมตัวเฝ้ารับเสด็จพระราชดำเนินบริเวณถนนราชดำเนินฝั่งตรงข้ามกับการชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎร การชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎรในภาพรวมเป็นไปโดยสงบ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีการยั่วยุและปะทะคารมระหว่างผู้ชุมนุมทั้งสองฝ่ายเป็นระยะ ๆ จนเมื่อเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ นาฬิกา มวลชนของทั้งสองฝ่ายเกิดการกระทบกระทั่งกัน ทำให้ผู้ชุมนุมกลุ่มคณะราษฎรได้รับบาดเจ็บ ๑ ราย เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้ามาระงับเหตุการณ์และขอให้ผู้ชุมนุมทั้งสองฝ่ายรักษาระยะห่างระหว่างกัน เวลาประมาณ ๑๔.๓๐ นาฬิกา แกนนำกลุ่มคณะราษฎรได้ประกาศให้ผู้ร่วมชุมนุมเดินขบวนไปยังทำเนียบรัฐบาล ระหว่างการเดินขบวนได้มีการสกัดกั้นและปิดถนนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนเป็นระยะ ๆ ขณะที่แกนนำอยู่ระหว่างเจรจาเพื่อขอให้เปิดทางไปทำเนียบรัฐบาล มีผู้ชุมนุมกลุ่มหนึ่งได้ไปรวมตัวรออยู่ที่บริเวณถนนพิษณุโลก ด้านหน้าทำเนียบรัฐบาลแล้ว จนเมื่อเวลาประมาณ ๑๗.๐๐ นาฬิกา ได้มีขบวนเสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าทีปังกรรัศมีโชติ มหาวชิโรตตมางกูร สิริวิบูลยราชกุมาร เคลื่อนผ่านเส้นทางดังกล่าว โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจถวายการอารักขาและตั้งแถวเปิดเส้นทางให้รถยนต์พระที่นั่งผ่านกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งผู้ชุมนุมกลุ่มคณะราษฎรได้ชูสัญลักษณ์ ๓ นิ้ว พร้อมกับส่งเสียงโห่และเรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้ชุมนุมที่ถูกจับกุมไปก่อนหน้านี้ เวลา ๑๙.๐๐ นาฬิกา แกนนำกลุ่มคณะราษฎรสามารถเจรจากับเจ้าหน้าที่ตำรวจจนสามารถเดินขบวนไปถึงยังจุดหมาย ณ ทำเนียบรัฐบาลได้สำเร็จ โดยมีการปักหลักปราศรัยตลอดทั้งคืน เวลาประมาณ ๒๐.๔๕ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้เครื่องขยายเสียงประกาศให้กลุ่มผู้ชุมนุมทราบข้อกฎหมายและขอให้ยุติการชุมนุม เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห้ามการชุมนุมระยะ ๕๐ เมตร จากทำเนียบรัฐบาล ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘^{๒๔} โดยขอให้ยุติ

/ การชุมนุม ...

^{๒๔} มาตรา ๗ การจัดการชุมนุมสาธารณะในรัศมีหนึ่งร้อยห้าสิบเมตรจากพระบรมมหาราชวัง พระราชวังวังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินีเวศน์ พระตำหนัก หรือจากที่ซึ่งพระมหากษัตริย์



การประชุมภายใน ๒๒.๐๐ นาฬิกา หากมีการฝ่าฝืนจะดำเนินการตามกฎหมาย แต่ผู้ชุมนุมยังคงชุมนุมต่อไป เวลาประมาณ ๐๑.๐๐ นาฬิกา ของวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ แกนนำกลุ่มคณะราษฎรประกาศยุติการประชุม โดยขอให้ผู้เข้าร่วมการประชุมเดินทางกลับบ้านในช่วงเช้าและได้นัดหมายการประชุมอีกครั้ง ในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ณ แยกราชประสงค์ ทั้งนี้ ภายหลังจากการประกาศยุติการประชุม ได้มีการรื้อเวทีปราศรัยและนำรถเครื่องขยายเสียงออกจากพื้นที่ชุมนุม แต่ยังคงมีผู้ชุมนุมบางส่วนอยู่ในพื้นที่ เนื่องจากเป็นผู้ชุมนุมที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด รวมถึงมีบางกลุ่มที่รอรถรับจ้างกลับที่พัก ซึ่งใช้เวลานานกว่าที่ผู้ชุมนุมกลุ่มนี้จะสามารถเดินทางออกจากพื้นที่ได้หมด ต่อมาเวลา ๐๔.๐๐ นาฬิกา พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร โดยอาศัยเหตุผลเรื่องการชุมนุมที่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะจนก่อให้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวายและความไม่สงบเรียบร้อย มีการกระทำที่กระทบต่อขบวนเสด็จพระราชดำเนิน มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำที่มีความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคล อันไม่ใช่อำนาจการชุมนุมโดยสงบที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงเหตุผลเรื่องผลสัมฤทธิ์ของมาตรการควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ และได้ออกข้อกำหนดตามมาอีกหลายประการ เช่น การห้ามไม่ให้มีการชุมนุมเกินกว่า ๕ คน การห้ามเสนอข่าวที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นต้น

เวลาประมาณ ๐๔.๓๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนพร้อมโล่ กระบอง หมวกกันกระสุน เริ่มเคลื่อนพลเพื่อแสดงกำลังกดดันผู้ชุมนุมที่ยังคงค้างอยู่ที่บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาลให้ออกจากพื้นที่ โดยอ้างเหตุว่าผู้ชุมนุมไม่มีแนวโน้มที่จะคืนพื้นที่บริเวณดังกล่าว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสถานที่ราชการ สถานศึกษา และห้างร้านต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นต้องทำให้สถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติและทำให้ประชาชนสามารถใช้เส้นทางสัญจรได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เคลื่อนรถฉีดน้ำแรงดันสูงเข้าประชิดแนวผู้ชุมนุม และมีการประกาศผ่านเครื่องขยายเสียงแจ้งให้ผู้ชุมนุมยุติการประชุมและออกจากพื้นที่ภายใน ๑๕ นาที เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กำลังตั้งแนว

/ เคลื่อนขบวน ...

พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก หรือสถานที่พำนักของพระราชอาคันตุกะ จะกระทำมิได้

การจัดการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่ของรัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล และศาลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีการจัดให้มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่นั้น

....

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการรักษาความปลอดภัยสาธารณะและความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจประกาศห้ามชุมนุมในรัศมีไม่เกินห้าสิบลเมตรรอบสถานที่ตามวรรคสอง ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงจำนวนของผู้เข้าร่วมชุมนุมและพฤติการณ์ในการชุมนุมด้วย

เคลื่อนขบวนกดดันจนผู้ชุมนุมที่เหลืออยู่ถอยร่นไปทางแยกนางเลิ้ง แม้จะมีการปะทะผลักดันกันในบางจุด แต่ท้ายที่สุดเจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถควบคุมสถานการณ์บริเวณทำเนียบรัฐบาลได้ พร้อมกันนี้ได้มีการจับกุมตัวแกนนำและผู้ชุมนุมคณะราษฎรในบริเวณรอบพื้นที่ชุมนุมจำนวน ๒๓ ราย โดยแกนนำที่ถูกจับกุมตัวได้แก่ นายอานนท์ นำภา และนายพริษฐ์ วัชรภูมิ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเหตุการณ์สลายการชุมนุมบริเวณทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ นั้น เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่นายกรัฐมนตรีได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นเวลาไม่นาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้อำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เข้าขอคืนพื้นที่และประกาศให้ผู้ชุมนุมยุติการชุมนุม โดยใช้วิธีการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสวมชุดปราบจลาจล พร้อมโล่และกระบอง เดินเรียงแถวปิดถนนเคลื่อนกำลังเข้าผลักดันผู้ชุมนุมที่คั่งค้างอยู่บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาล พร้อมกับใช้กระบองเคาะโล่เป็นจังหวะเพื่อแสดงกำลังผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งหากพิจารณาถึงหลักการสากลในการสลายการชุมนุม ตามข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ ที่ระบุหลักเกณฑ์หรือข้อควรปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในการควบคุมดูแลการชุมนุมว่า จะทำการสลายการชุมนุมได้ในกรณีพิเศษอันเป็นข้อยกเว้นเท่านั้น เช่น การชุมนุมนั้นเป็นไปโดยไม่สงบ หรือมีการใช้ความรุนแรงอย่างร้ายแรงของผู้ชุมนุม ซึ่งกรณีข้างต้นจะเห็นได้ว่าไม่มีความจำเป็นอย่างใด ๆ ที่จะต้องใช้วิธีการสลายการชุมนุม เนื่องจากแกนนำผู้ชุมนุมได้ประกาศยุติการชุมนุมตั้งแต่เวลา ๐๑.๐๐ นาฬิกา และได้มีการรื้อเวทีปราศรัยและนำรถเครื่องขยายเสียงออกจากพื้นที่ชุมนุม รวมถึงผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ได้เดินทางออกจากพื้นที่การชุมนุมแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจควรที่จะปล่อยให้ผู้ชุมนุมสลายตัวไปเอง ในช่วงเช้า การเข้าสลายการชุมนุมโดยใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนผลักดันผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ดังกล่าวย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้ชุมนุม ซึ่งสุ่มเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงและการบาดเจ็บตามมา ส่วนการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจอ้างว่าบริเวณพื้นที่ชุมนุมดังกล่าวมีสถานที่ราชการ สถานศึกษา และห้างร้านต่าง ๆ ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีความจำเป็นต้องทำให้สถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติและทำให้ประชาชนสามารถใช้เส้นทางสัญจรได้นั้น ก็ไม่ใช่ข้อกล่าวอ้างที่เหมาะสม เนื่องจากการจัดการหรือการอำนวยความสะดวกด้านการจราจรในช่วงที่มีการชุมนุมสาธารณะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ อยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขวิธีปฏิบัติงานให้มีความสอดคล้องกับหลักการสากลต่อไป

/ ๓) เหตุการณ์ ...



๓) เหตุการณ์สลายการชุมนุมบริเวณแยกปทุมวัน เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม

๒๕๖๓

เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ กลุ่มคณะราษฎร ๒๕๖๓ ได้ประกาศนัดหมายชุมนุมกันอีกครั้งหนึ่งบริเวณแยกราชประสงค์ เพื่อแสดงออกถึงความไม่พอใจต่อการจับกุมแกนนำกลุ่มคณะราษฎรในช่วงสองวันก่อนหน้าี้ เวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าควบคุมพื้นที่บริเวณแยกราชประสงค์และทำการปิดการจราจรโดยรอบทั้งหมด ทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมเปลี่ยนสถานที่ชุมนุมไปเป็นบริเวณแยกปทุมวัน เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา ผู้ชุมนุมซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา และคนวัยทำงาน เริ่มรวมตัวเข้าไปชุมนุมบริเวณแยกปทุมวันเพิ่มมากขึ้น มีการตั้งเวทีปราศรัยและแสดงออกถึงข้อเรียกร้อง ซึ่งบรรยากาศการชุมนุมโดยรวมเป็นไปโดยสงบ จนกระทั่งเวลาประมาณ ๑๘.๓๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เริ่มเข้ากระชับพื้นที่ โดยประกาศให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุม และเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนพร้อมด้วยโล่ กระบอง และรถควบคุมฝูงชนเคลื่อนขบวนจากแยกเฉลิมเผ่าผ่านถนนพระรามที่ ๑ ประชิดเข้าไปยังพื้นที่ชุมนุมบริเวณหน้าโรงพยาบาลนครลิโดก่อนถึงแยกปทุมวัน และประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ชุมนุมภายในเวลา ๓ นาที ไม่เช่นนั้นจะดำเนินมาตรการสลายการชุมนุมเนื่องจากผู้ชุมนุมละเมิดข้อกำหนดซึ่งออกตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ฝ่ายผู้ชุมนุมนำแผงเหล็กมาทำแนวกีดขวาง โดยให้ผู้ชุมนุมเพศชายยืนเป็นแนวกันด้วยเวลา ๑๘.๕๕ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้รถควบคุมฝูงชน ๑ คัน ฉีดน้ำเปล่าพุ่งไปในทิศทางที่ผู้ชุมนุมอยู่ในช่วงแรกได้ฉีดย้ำขึ้นไปที่ด้านบนกระแทกกับด้านใต้ของรางรถไฟทำให้วิถีของน้ำสะท้อนใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ตั้งแนวอยู่ด้านหน้า ต่อมาจึงมีการปรับวิถีของการฉีดโดยมีการฉีดใส่ตัวผู้ชุมนุมทั้งที่อยู่แนวหน้าและแนวหลังถัดไป สลับกับฉีดลงพื้นถนน ผู้ชุมนุมบางส่วนได้กางร่มเพื่อป้องกันแรงดันน้ำ บางรายหกล้มเนื่องจากถูกแรงน้ำ แต่ไม่ยอมถอยออกจากจุดแนวกัน นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจยังได้ใช้อุปกรณ์ส่งเสียงคลื่นความถี่สูงรบกวนระยะไกล (Long Range Acoustic Device - LRAD) เป็นเวลาสั้น ๆ ก่อนที่จะขยับเดินหน้าจนประชิดกับแนวกันของผู้ชุมนุม ผู้ชุมนุมบางส่วนได้ขว้างปาขวดน้ำและร่มเข้าใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เปลี่ยนไปฉีดน้ำผสมสารสีน้ำเงินใส่ผู้ชุมนุม มีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้ชุมนุม โดยผู้ชุมนุมได้ใช้แผงเหล็กผลักดันใส่ พร้อมกับพยายามยื้อแย่งโล่และหมวกนิรภัยของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เคลื่อนรถควบคุมฝูงชนเข้ามายังบริเวณแนวหน้าอีก ๒ คัน และได้ฉีดน้ำที่มีความแรงมากขึ้นใส่ผู้ชุมนุมเป็นระยะ ซึ่งน้ำที่ใช้ฉีดใส่ผู้ชุมนุมดังกล่าวมีกลิ่นคล้ายแก๊สน้ำตา ทำให้ผู้ชุมนุมและสื่อมวลชนในพื้นที่ชุมนุมซึ่งสัมผัสกับน้ำเกิดอาการระคายเคืองผิวหนัง จมูกและดวงตา ผู้ชุมนุมจึงต้องถอยร่นไปตามแนวที่ถูกผลักดัน และแม้ว่าแกนนำจะได้ประกาศยุติการชุมนุมไปแล้วเมื่อเวลา ๒๐.๐๐ นาฬิกา แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจยังคงเดินหน้ากระชับพื้นที่ต่อไปและมีการจับกุมผู้ชุมนุมไปพร้อมกัน เวลาประมาณ ๒๒.๐๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ฉีดน้ำเปล่าใส่ผู้ชุมนุมที่

/ ยังคง ...



ยังคงรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเปิดเส้นทางอยู่ที่บริเวณสะพานหัวช้างอีกครั้ง จนกระทั่งสามารถยึดคืนพื้นที่แยกปทุมวันและบริเวณโดยรอบได้ทั้งหมดในเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ นาฬิกา ทั้งนี้เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เข้าชี้แจงกรณีเหตุการณ์สลายการชุมนุมดังกล่าวต่อที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา โดยระบุว่ามีการใช้น้ำฉีดใส่ผู้ชุมนุม ๒ ชนิด ชนิดแรกคือน้ำที่มีส่วนผสมของสารเคมีสีฟ้า หรือ สารเมทิลไวโอเลตทูปี้ (ชนิดเดียวกับยาม่วงป้ายปาก) ใช้สำหรับระบุตัวผู้กระทำความผิด ส่วนชนิดที่สองคือน้ำที่มีส่วนผสมของแก๊สน้ำตา ใช้สำหรับกรณีที่สถานการณ์รุนแรงขึ้นและไม่ที่ท่าจะยุติ ซึ่งน้ำทั้งสองชนิดมีอัตราส่วนผสมเป็นน้ำร้อยละ ๙๗ ต่อสารเคมีสีฟ้าหรือแก๊สน้ำตาร้อยละ ๓^๕ นอกจากนี้ จากการลงพื้นที่สังเกตการณ์ของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพบว่า มีเด็กเล็กได้รับบาดเจ็บจากอาการระคายเคืองบริเวณใบหน้าด้วย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นว่า กรณีการสลายการชุมนุมบริเวณแยกปทุมวัน เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ นั้น เป็นเหตุการณ์ที่สืบเนื่องมาจากการนัดหมายการชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎร ๒๕๖๓ โดยเป็นการชุมนุมที่เกิดขึ้นในช่วงที่นายกรัฐมนตรีได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ ซึ่งมีข้อกำหนดที่ห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ ตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ซึ่งแม้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสามารถดำเนินการสลายการชุมนุม อันถือเป็นการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^๖ โดยอาศัยกฎหมายพิเศษดังกล่าวได้ก็ตาม แต่หากเมื่อพิจารณาถึงหลักการสากลในการสลายการชุมนุม ตามข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ ซึ่งระบุหลักเกณฑ์หรือข้อควรปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในการควบคุมดูแลการชุมนุมว่าจะทำการสลายการชุมนุมได้ในกรณีพิเศษอันเป็นข้อยกเว้นเท่านั้น อันได้แก่ (๑) การชุมนุมนั้นเป็นการชุมนุมที่ไม่สงบ หรือ (๒) ปรากฏโดยชัดแจ้งว่าผู้ชุมนุมได้ใช้ความรุนแรงอย่างร้ายแรงและเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถหาวิธีการอื่นที่ได้สัดส่วนมากกว่ามาใช้เพื่อยับยั้งความรุนแรงนั้นได้ หรือ (๓) การชุมนุมที่ยังคงเป็นไปโดยสงบแต่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อที่รุนแรงเป็นระยะเวลานาน โดยเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐตัดสินใจใช้วิธีการสลายการชุมนุม จะต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลังหรือ / จะต้องใช้ ...

^๕ จาก “สรุปผลการประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา ครั้งที่ ๓๑/๒๕๖๓ วันจันทร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓”, ๒๕๖๓, สืบค้นจาก https://www.senate.go.th/v2/files/commission/report/25631111_095911.pdf

^๖ มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

จะต้องใช้กำลังขั้นต่ำเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากหลักการสากลดังกล่าวประกอบกับการใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีการใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงผสมสารเคมีและแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุมกลุ่มคณะราษฎรบริเวณแยกปทุมวัน เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ แล้ว จะเห็นได้ว่าการสลายการชุมนุมของเจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักการสากลในการสลายการชุมนุม ตามข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ตั้งข้ออธิบายไว้ข้างต้น เนื่องจากการชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎรในวันดังกล่าวนั้นยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงในทางใดเลยว่าเป็นการชุมนุมที่ไม่สงบ หรือปรากฏลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงโดยผู้ชุมนุม หรือจะเป็นการชุมนุมที่ส่งผลกระทบต่อรุนแรงเป็นระยะเวลายาวนาน อันจะเป็นเหตุจำเป็นให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้อำนาจเข้าสลายการชุมนุมได้ นอกจากนี้ การใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงผสมสารเคมีและแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุมเพื่อให้ผู้ชุมนุมสลายการชุมนุมยังเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับหลักความจำเป็นในการใช้กำลังเข้าควบคุมการชุมนุมสาธารณะ เนื่องจากหากพิจารณาจากรูปแบบการชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎรที่ผ่านมาจะพบว่า ผู้ชุมนุมมักจะเลิกการชุมนุมไปเองเมื่อได้แสดงออกถึงปัญหาหรือแนวทางการความคิดเห็นของกลุ่มตนเองออกไปสู่สังคมแล้วเป็นระยะเวลาหนึ่ง และการชุมนุมดังกล่าวก็ไม่มีแนวโน้มว่าจะใช้ระยะเวลาอันยาวนานจนกระทบต่อประชาชนในกว้าง ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมจนส่งผลให้ผู้เข้าร่วมชุมนุมบางรายได้รับผลกระทบ โดยเกิดอาการระคายเคืองบริเวณผิวหนังและระบบทางเดินหายใจจากการสัมผัสกับแก๊สน้ำตาที่ใช้ผสมในน้ำที่ฉีดใส่ผู้ชุมนุมแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ การสลายการชุมนุมดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงเป็นการละเมิดพันธะหน้าที่ของประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ที่จะต้องเคารพและประกันเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน โดยเฉพาะหน้าที่ในการละเว้นไม่เข้าไปแทรกแซงหรือจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนโดยไม่จำเป็น กรณีการสลายการชุมนุมที่เกิดขึ้นนี้จึงถือเป็นการละเมิดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของบุคคล อีกทั้งยังเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิในร่างกายของผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุมดังกล่าวด้วย จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๔) เหตุการณ์การใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงใส่ผู้ชุมนุมบริเวณหน้าอาคารศาลฎีกา เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ กลุ่มราษฎรนัดชุมนุมบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยในเวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา และมีกำหนดการเดินทางขบวนไปยื่นหนังสือถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมีข้อเรียกร้องในการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและ

/ สอดคล้องกับ ...



สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เวลา ๑๓.๓๕ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ ได้นำรถขยายเสียงประกาศให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมเนื่องจากไม่ได้มีการแจ้งการชุมนุมตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงถือว่าเป็นการชุมนุมที่ผิดกฎหมาย เวลา ๑๘.๐๕ นาฬิกา ขบวนของผู้ชุมนุมได้เคลื่อนมาถึงหน้าโรงแรมรัตนโกสินทร์ โดยมีเป้าหมายการเคลื่อนขบวนไปยังสำนักพระราชวังที่ตั้งอยู่ในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ซึ่งเป็นสถานที่ที่ห้ามไม่ให้เกิดการชุมนุมสาธารณะ ตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง^{๒๗}ของพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ระหว่างนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้พยายามติดต่อเจรจากับผู้ชุมนุม เพื่อขอให้งดเคลื่อนขบวนประชิดเขตพระราชฐาน แต่ไม่อาจเจรจากับบุคคลใดได้ เวลา ๑๘.๒๐ นาฬิกา เมื่อขบวนของผู้ชุมนุมเคลื่อนมาถึงบริเวณหน้าศาลฎีกาพบที่มีการนำรถโดยสารประจำทางและรถตู้ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาปิดกั้นเส้นทางของผู้ชุมนุม ผู้ชุมนุมจึงช่วยกันผลักดันเพื่อเปิดเส้นทางเคลื่อนขบวน แต่พบว่ามียุทธวิธีควบคุมฝูงชนจอดขวางอยู่ด้วย ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการฉีดน้ำเปล่าใส่ผู้ชุมนุมโดยไม่ได้มีการแจ้งเตือนใด ๆ โดยเริ่มจากฉีดเป็นแนวตรงเหนือหลังการรถโดยสารประจำทาง ก่อนที่จะกดปากกระบอกฉีดน้ำลงใส่กลุ่มผู้ชุมนุมโดยตรง ทำให้ผู้ชุมนุมเกิดความไม่พอใจและเกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจบริเวณแนวกั้น อย่างไรก็ตาม การฉีดน้ำแรงดันสูงดังกล่าวใช้ระยะเวลาเพียงไม่นาน ก่อนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะประกาศขอเจรจา และให้คำมั่นว่าจะไม่มีการฉีดน้ำแรงดันสูงอีก เวลา ๑๙.๕๕ นาฬิกา พลตำรวจโท ภัคพงศ์ พงษ์เภตรา ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล กล่าวผ่านเครื่องขยายเสียงชี้แจงเหตุการณ์ที่มีการฉีดน้ำใส่ผู้ชุมนุมว่า เป็นการสั่งการของ พลตำรวจตรี เมธี รักพันธุ์ ผู้บังคับการตำรวจนครบาล ๖ ในฐานะผู้บัญชาการควบคุมสถานการณ์ โดยมีเจตนาที่จะยับยั้งไม่ให้เหตุการณ์บานปลาย และกล่าวขอโทษต่อกรณีเหตุการณ์ดังกล่าว การชุมนุมสามารถดำเนินต่อไปได้ตามความประสงค์ของผู้ชุมนุม จนเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ นาฬิกา แกนนนำจึงได้ประกาศยุติการชุมนุม ต่อมา พันตำรวจเอก กฤษณะ พัฒนเจริญ รองโฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แถลงข่าวสรุปการดำเนินการว่าการชุมนุมในวันดังกล่าวถือเป็นการชุมนุมที่ผิดกฎหมายเนื่องจากไม่ได้มีการแจ้งการชุมนุม เมื่อมีการประกาศให้ยุติการชุมนุมหลายครั้งแต่ไม่ได้รับความร่วมมือ จึงดำเนินการตามขั้นตอนทางกฎหมายและยุทธวิธี โดยใช้วิธีการฉีดน้ำในลักษณะการโปรยและไม่มีความแรงเพื่อเป็นการเตือนกลุ่มผู้ชุมนุม สำหรับในเรื่องการออกมาขอโทษผู้ชุมนุมนั้น มีเหตุผลเพื่อไม่ให้สถานการณ์บานปลาย ทั้งนี้ ข้อมูลผู้บาดเจ็บจากสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองของศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉิน

/ กรุงเทพฯ ...

^{๒๗} มาตรา ๗ การจัดการชุมนุมสาธารณะในรัศมีหนึ่งร้อยห้าสิบเมตรจากพระบรมมหาราชวัง พระราชวังวังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินีเวศน์ พระตำหนัก หรือจากที่ซึ่งพระมหากษัตริย์พระราชินี พระราชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก หรือสถานที่พำนักของพระราชอาคันตุกะ จะกระทำมิได้

กรุงเทพมหานคร (ศูนย์เอราวัณ) ระบุว่ามิได้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ฉีดน้ำใส่ผู้ชุมนุมจำนวน ๓ ราย โดยเป็นการบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงใส่ผู้ชุมนุมบริเวณหน้าอาคารศาลฎีกา เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ นั้น การดำเนินการดังกล่าวถือเป็นการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการควบคุมดูแลการชุมนุมสาธารณะ จึงต้องมีความสอดคล้องกับหลักการใช้กำลังตามแผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องพิจารณาใช้กำลังตามความจำเป็นของสถานการณ์ โดยก่อนการใช้กำลังให้ใช้วิธีการเจรจาและต้องแจ้งเตือนก่อน ซึ่งเมื่อพิจารณาว่า รถควบคุมฝูงชนดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือควบคุมฝูงชนในการชุมนุมสาธารณะประเภทหนึ่ง ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง เครื่องมือควบคุมฝูงชนในการชุมนุมสาธารณะ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ โดยพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดลักษณะการใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนต่าง ๆ ตามประกาศนี้ใน ๒ กรณี คือ กรณีแรกจะใช้เพื่อการดูแลการชุมนุมสาธารณะและการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๑๙ ส่วนกรณีที่สองจะใช้เพื่อให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมหรือการสลายการชุมนุม ตามมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ โดยกรณีการใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงใส่ผู้ชุมนุมบริเวณหน้าอาคารศาลฎีกานี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้อ้างว่าเป็นการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายและยุทธวิธีเพื่อเตือนกลุ่มผู้ชุมนุมให้หยุดการเคลื่อนรถโดยสารประจำทางที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำมาขวางผู้ชุมนุมไว้ การกระทำดังกล่าวจึงเป็นไปเพื่อดูแลการชุมนุมสาธารณะและรักษาความสงบเรียบร้อยในการป้องกันมิให้ผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนเข้าไปใกล้เขตพระบรมมหาราชวังอันเป็นสถานที่ที่ห้ามมิให้มีการชุมนุมตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งสามารถกระทำได้ตามนัยมาตรา ๑๙ ของพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงความจำเป็นของการใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงใส่ผู้ชุมนุมแล้ว จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้วิธีการอื่นในการดำเนินการแทนได้ เช่น การใช้วิธีการพูดคุยหรือเจรจากับผู้ชุมนุม ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าวนี้ การแสวงหาทางออกโดยใช้วิธีการเจรจาย่อมจะได้ผลดีกว่าการใช้กำลังเข้าดำเนินการ ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้ชุมนุมเริ่มมีอาการโกรธแค้นมากขึ้นภายหลังการฉีดน้ำใส่ผู้ชุมนุมโดยไม่มีการแจ้งเตือน แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประกาศขอโทษและใช้วิธีเข้าพูดคุยเจรจาแทน กลุ่มผู้ชุมนุมก็เริ่มสงบลงและการชุมนุมก็สามารถดำเนินต่อไปได้จนแล้วเสร็จ ด้วยเหตุนี้เองจึงเห็นได้ว่าการใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงใส่ผู้ชุมนุมนั้นเป็นการกระทำที่เกินกว่าความจำเป็น ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการใช้กำลังตามแผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ การกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการดำเนินการที่สุ่มเสี่ยงให้เกิดความรุนแรงตามมา ซึ่งอาจส่งผลเป็นเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน

/ แม้ว่าภายหลัง ...



แม้ว่าภายหลังเจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้กล่าวขอโทษจากกรณีการฉีดน้ำแรงดันสูงใส่ผู้ชุมนุมก็ตาม แต่เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะเช่นนี้ขึ้นอีกในอนาคต จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๕) เหตุการณ์การใช้แก๊สน้ำตาและใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงที่ผสมแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุมบริเวณหน้าอาคารรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

จากการตรวจสอบพบว่า เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ กลุ่มราษฎร ๒๕๖๓ ได้นำผู้ชุมนุมบริเวณหน้าอาคารรัฐสภา เพื่อเรียกร้องให้รัฐสภารับหลักการของร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยภาคประชาสังคม โดยในวันดังกล่าวได้มีกลุ่มไทยภักดี กลุ่มกองทัพธรรม และกลุ่มศูนย์รวมประชาชนปกป้องสถาบัน (ศปปส.) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นตรงข้ามกับกลุ่มราษฎร ได้เข้ามาชุมนุมในบริเวณใกล้เคียงกันด้วย เวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา ผู้ชุมนุมกลุ่มราษฎรเริ่มทยอยมาชุมนุมบนถนนสามเสน บริเวณหน้ารัฐสภาและแยกเกียกกาย กลุ่ม We Volunteer (Wevo) ซึ่งเป็นการจัดอาสาสมัครได้เข้าไปเคลื่อนย้ายแท่นปูนและรั้วลวดหนามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำมาวางไว้เป็นแนวสกัดกั้นกลุ่มผู้ชุมนุม เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประกาศเตือนผู้ชุมนุมให้หยุดการกระทำ แต่ผู้ชุมนุมไม่เชื่อฟัง จึงมีการใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำใส่กลุ่ม We Volunteer (Wevo) ในระหว่างที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฉีดน้ำใส่ผู้ชุมนุมเป็นระยะ ๆ ได้มีผู้ขว้างพลุควันสีจากฝั่งผู้ชุมนุมไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เปลี่ยนไปฉีดน้ำที่มีส่วนผสมของแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุม ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประกาศขอเจรจากับหัวหน้าการ์ดอาสาของผู้ชุมนุม พร้อมกับแสดงความจริงใจด้วยการถอยรถฉีดน้ำออกห่างจากแนวกัน เวลา ๑๕.๓๐ นาฬิกา ผู้ชุมนุมพยายามฝ่าแนวกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปบริเวณหน้ารัฐสภาอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงฉีดน้ำผสมแก๊สน้ำตาใส่กลุ่มผู้ชุมนุมอีกหลายระลอกเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ควบคุมเขตห้ามการชุมนุมระยะ ๕๐ เมตร จากรัฐสภา ส่วนการชุมนุมที่แยกเกียกกาย บริเวณหน้ากรมการอุตสาหกรรมทหาร เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำรถโดยสารประจำทางมาจอดขวาง พร้อมวางแนวแท่นปูนและรั้วลวดหนาม แต่ผู้ชุมนุมกลุ่มราษฎรได้พยายามเคลื่อนย้ายแนวกีดขวางดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการแจ้งเตือนแล้วแต่ไม่เป็นผลให้ผู้ชุมนุมหยุดการกระทำ จึงใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำที่ผสมสารสีม่วงที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อผิวหนังฉีดใส่ผู้ชุมนุม แต่ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วนได้ถอนกำลังออกจากบริเวณดังกล่าว ทำให้ไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยดูแลกลุ่มผู้ชุมนุมที่สวมเสื้อสีเหลือง จึงทำให้เกิดการกระทบกระทั่งและขว้างปาสิ่งของใส่กันระหว่างผู้ชุมนุมทั้งสองฝ่าย เวลา ๑๘.๒๐ นาฬิกา ผู้ชุมนุมกลุ่มราษฎรยังคงพยายามเข้าไปในพื้นที่หน้าอาคารรัฐสภา โดยช่วยกันผลักรถโดยสารประจำทางที่จอดเป็นแนวกันเพื่อเปิดทาง ขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจยังคงระดมฉีดน้ำแรงดันสูงและใช้แก๊สน้ำตาส่งใส่ผู้ชุมนุมอย่างต่อเนื่อง โดยหลังจากพยายามผลักคันแนวกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจและมีการ

/ เสร็จจากัน ...



เจรจากันเป็นเวลานาน เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ถอนออกจากแนวกัน ทำให้ผู้ชุมนุมกลุ่มราษฎรสามารถ
ดันแนวกันของตำรวจเข้าไปยึดพื้นที่บนถนนสามเสน บริเวณหน้ารัฐสภาได้สำเร็จในเวลา ๑๙.๓๐
นาฬิกา การชุมนุมปราศรัยบริเวณหน้าอาคารรัฐสภาเป็นไปโดยสงบเรื่อยมา จนเมื่อเวลา ๒๑.๐๐
นาฬิกา จึงมีการประกาศยุติการชุมนุม สำหรับข้อมูลผู้บาดเจ็บจากสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง
ของศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร (ศูนย์เฮอร์วีน) ระบุว่ามีผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บจาก
เหตุการณ์การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมดูแลการชุมนุม จำนวน ๔๙ ราย ส่วนใหญ่ได้รับ
บาดเจ็บจากการสัมผัสแก๊สน้ำตา บางส่วนได้บาดเจ็บอันเป็นผลจากการหลบหนีวิถีของการฉีดน้ำของ
เจ้าหน้าที่ตำรวจ และมีผู้บาดเจ็บจากการถูกอาวุธปืนยิงใส่ จำนวน ๖ ราย นอกจากนี้ ข้อมูลจาก
สื่อมวลชน^{๒๘} ซึ่งรายงานข่าวอยู่ในพื้นที่การชุมนุมได้ยืนยันว่าน้ำที่ใช้ฉีดใส่ผู้ชุมนุมมีส่วนผสมของสารเคมี
ที่รุนแรงกว่าน้ำที่ใช้ฉีดสลายการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ บริเวณแยกปทุมวัน ซึ่งในภายหลัง
เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนถึงปริมาณสารเคมีที่ผสมอยู่ในน้ำว่ามีปริมาณมากกว่า
ปกติเช่นกัน ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่
ตำรวจในการควบคุมดูแลการชุมนุมที่หน้าอาคารรัฐสภาในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ จำนวน
๑๑ คน ได้ยื่นฟ้องสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
ต่อศาลปกครองกลาง โดยขอให้ยุติการใช้กำลังจัดการการชุมนุมที่รุนแรงจนเกินสมควรแก่เหตุ และขอให้
มีการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ แผนการดูแลการชุมนุม
สาธารณะและคู่มือปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงขอให้มีการชดเชยค่าเสียหายจากการละเมิดเสรีภาพการ
ชุมนุมให้กับผู้ฟ้องคดี^{๒๙} โดยศาลปกครองกลางรับฟ้องเป็นคดีหมายเลขดำที่ ๕๑๕/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๖
มีนาคม ๒๕๖๔^{๓๐}

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า เหตุการณ์การใช้แก๊สน้ำตา
และใช้รถควบคุมฝูงชนฉีดน้ำแรงดันสูงที่ผสมแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุมบริเวณหน้าอาคารรัฐสภา เมื่อวันที่
๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ นั้น เป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการควบคุมดูแลการชุมนุม
สาธารณะซึ่งศาลปกครองกลางได้มีคำสั่งรับฟ้องเพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการ
ดำเนินการดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๘
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.

/ ๒๕๖๐ ...

^{๒๘} ข้อมูลจากบันทึกสรุปการให้ข้อเท็จจริงของตัวแทนสื่อมวลชนต่อคณะทำงานตรวจสอบ กรณีเหตุการณ์
การชุมนุมทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

^{๒๙} ประชาไท, (๒๕๖๔). ผู้เสียหาย 11 คนฟ้องศาล ชี้การสลาย #ม็อบ17พฤศจิกา หน้ารัฐสภาไม่ชอบ
ด้วย กม. สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๔, จากเว็บไซต์ <https://prachatai.com/journal/2021/03/92284>

^{๓๐} ข้อมูลจากการสืบค้นบัญชีการฟ้องคดีของศาลปกครอง

๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่องหากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว เห็นควรยุติเรื่องในประเด็นนี้

๔.๒.๓ ประเด็นด้านกระบวนการยุติธรรม

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า การชุมนุมทางการเมืองของประชาชนระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ นั้น ได้มีการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลในการชุมนุมทางการเมืองซึ่งได้เกิดกรณีต่าง ๆ เช่น การจับกุมบุคคลในเวลากลางคืน การจับกุมและควบคุมตัวบุคคลโดยเจ้าหน้าที่แต่งกายนอกเครื่องแบบ การใช้ยานพาหนะที่มีใช้ยานพาหนะของราชการในการจับกุม การจับและการอายัดตัวผู้ต้องหาเพื่อการดำเนินคดีแบบต่อเนื่อง ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างถูกคุมขังในเรือนจำหรือทัณฑสถาน จนทำให้เกิดข้อเรียกร้องจากผู้ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมตัว ผู้ชุมนุม รวมไปถึงผู้ร้องทั้งเก้าซึ่งได้ร้องเรียนในประเด็นอันเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมด้วย กรณีจึงมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า การดำเนินการด้านกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละกรณีมีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดการของรัฐในประเด็นกระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นกรณีเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชน ซึ่งเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ประกอบกับข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ (General Comment No. 37 on the right of peaceful assembly) ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในเบื้องต้น^{๓๑} นอกจากนี้ ในการดำเนินการด้านกระบวนการยุติธรรมนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^{๓๒} ได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและ

/ ร่างกาย ...

^{๓๑} โปรดดู เชิงอรรถที่ ๔ และ ๕

^{๓๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

มาตรา ๒๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำ ความผิดมิได้

ร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคล การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ขณะที่การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี พร้อมกันนี้ ยังกำหนดให้รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร ซึ่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองก็ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพข้างต้นไว้ด้วยเช่นกัน

สำหรับการพิจารณาว่าการจัดการของรัฐในประเด็นนี้มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่นั้น เห็นควรแยกพิจารณาออกเป็น ๔ กรณี ดังนี้

๑) การดำเนินคดี

จากการตรวจสอบพบว่า นับตั้งแต่การจัดการชุมนุมในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นมา มีแกนนำและผู้ชุมนุมถูกจับกุมหรือดำเนินคดี จำนวนกว่า ๑๓๘ คดี โดยในจำนวนนี้เป็น การดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จากการกล่าวปราศรัยในพื้นที่การชุมนุม การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ และการโพสต์ข้อความผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน ๓๖ คน^{๓๓}

/ เป็นการ ...

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและเรียกหลักประกัน จนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๘ รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

...

^{๓๓} จาก “ข้อมูลข่าวสารศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓” โดย ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ,๒๕๖๓, สืบค้นจาก https://tlhr2014.com/?page_id=922 และ [twitter:@TLHR2014](https://twitter.com/TLHR2014)

และจาก “สถิติผู้ถูกดำเนินคดีมาตรา ๑๑๒ ตั้งแต่วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน - ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓” โดย ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ,๒๕๖๓, สืบค้นจาก <https://tlhr2014.com/archives/23983>

เป็นการดำเนินคดีกับเยาวชนจำนวน ๙ คน ใน ๑๖ คดี^{๓๔} โดยพบว่าเป็นการดำเนินคดีในฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จำนวน ๔ คดี มาตรา ๑๑๖ จำนวน ๑ คดี และอื่น ๆ อาทิ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๕๓๓ ดังปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ข้อมูลการจับกุมและการดำเนินคดี

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์/สถานที่	จำนวน/คน
๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	๓๙
	หน้าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	๒
๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และทำเนียบรัฐบาล	๓๑
๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓	แยกราชประสงค์	๒๔
๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓	แยกปทุมวัน	๑๙
๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๓	ด้านหน้าห้างสรรพสินค้าสยามมิตรทาวน์	๑๙
	จังหวัดลำพูน	๒
	ห้าแยกลาดพร้าว	๒
๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓	อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ	๔
	ลานจอดรถตรงข้ามห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์ พาร์ค รังสิต	๒
๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓	หน้าเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร	๒
	แยกเกษตรศาสตร์	๒
๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๓	ลานจอดรถตรงข้ามห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์ พาร์ค รังสิต	๘
	หน้าห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลปิ่นเกล้า	๑
	หน้าห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์บางแค	๑
๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓	อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ	๑๒
๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓	จังหวัดอุดรธานี	๒

^{๓๔} จาก “สถิติเยาวชนถูกดำเนินคดีจากการแสดงออกและการชุมนุม ปี 2563-64” โดย ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ,๒๕๖๔, สืบค้นจาก <https://tlhr2014.com/archives/24941>

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์/สถานที่	จำนวน/คน
๒๓-๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๓	หน้าเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร	๑
๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๓	แยกราชประสงค์	๔
๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๓	หน้าสถานเอกอัครราชทูตสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประจำประเทศไทย	๑๓
๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓	ถนนสีลม	๓
	หน้าสำนักข่าวเนชั่น	๓
๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓	หน้าเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และสถานีตำรวจ นครบาลประชาชื่น	๕
๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓	แยกอุดมสุข	๔
๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓	สถานีรถไฟท่าพระ	๒
๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓	แยกคอกวัว	๑
๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓	หน้ารัฐสภา	๔
๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓	แยกราชประสงค์	๕
๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓	หน้าสำนักงานใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์	๗
๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓	หน้ากรมทหารราบที่ ๑๑	๘

ข้อกล่าวหาหรือฐานความผิด

(๑) ประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่

มาตรา ๑๑๐ “ประทุษร้ายต่อเสรีภาพของพระราชินี”

มาตรา ๑๑๒ “หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย
พระมหากษัตริย์”

มาตรา ๑๑๖ “ทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจาเพื่อให้เกิด
ความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนและเพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดต่อกฎหมาย”
“ทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใด อันมิใช่การกระทำภายในความมุ่งหมาย

/ แห่งรัฐธรรมนูญ ...



แห่งรัฐธรรมนูญหรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมาย”

มาตรา ๑๓๘ “ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้กำลังประทุษร้าย”

มาตรา ๑๔๑ “พยายามทำให้ผู้ที่ถูกคุมขังตามอำนาจของพนักงานหลุดพ้นจากการคุมขังไป โดยใช้กำลังประทุษร้าย”

มาตรา ๒๑๕ “มั่วสุมตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง”

มาตรา ๒๔๕ “ทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่”

มาตรา ๓๕๘ “ทำให้เสียทรัพย์”

มาตรา ๓๖๐ “ทำให้เสียทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณะประโยชน์”

มาตรา ๓๖๘ “ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงาน”

มาตรา ๓๘๕ “กีดขวางทางสาธารณะ จนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจร”

มาตรา ๓๙๑ “ใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น แต่ไม่เกิดอันตรายแก่กายและจิตใจ”

(๒) พระราชบัญญัติการประชุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้แก่

มาตรา ๑๐ “ไม่แจ้งการประชุมสาธารณะ”

มาตรา ๑๕ “เป็นผู้จัดการประชุมสาธารณะไม่ดูแลและรับผิดชอบการประชุมสาธารณะไม่ให้เกิดการขัดขวางเกินสมควรต่อประชาชนที่จะใช้ทางสาธารณะ”
“ใช้เครื่องขยายเสียงหลังเวลา ๒๔ นาฬิกา”

มาตรา ๑๖ “บุกรุกหรือทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้ใช้การไม่ได้ตามปกติซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น” “ขัดขวางหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการประชุม” “เดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการประชุมระหว่างเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกา”

มาตรา ๑๘ “ไม่เลิกการประชุมภายในระยะเวลาที่ได้แจ้งไว้”

(๓) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้แก่

มาตรา ๙ “ชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย”

(๔) พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้แก่

มาตรา ๓๔ (๖) “ทำกิจกรรมหรือมีวามที่เสี่ยงต่อการแพร่เชื้อโรค”
“กระทำหรือดำเนินการใด ๆ ซึ่งอาจก่อสภาวะที่ไม่ถูกสุขลักษณะซึ่งอาจเป็นเหตุให้โรคติดต่ออันตราย
แพร่ระบาด” “จัดให้มีกิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อการชุมนุมใด ๆ โดยไม่จัดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติตาม
มาตรการป้องกันโรคที่ทางราชการกำหนด”

(๕) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้แก่

มาตรา ๑๑๔ “ร่วมกันวาง ตั้ง ยื่น หรือแขวนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ
กระทำด้วยประการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร”

(๖) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ของบ้านเมือง พ.ศ.๒๕๓๕ ได้แก่

มาตรา ๑๒ “ขูด กะเทาะ ขีด เขียน พ่นสี หรือทำให้ปรากฏด้วย
ประการใด ๆ ซึ่งข้อความ ภาพ หรือรูปรอยใด ๆ บนพื้นถนน” มาตรา ๑๕ “ตั้ง วาง หรือกองวัตถุใด ๆ
บนถนน”

(๗) พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.
๒๕๔๓

มาตรา ๔ “ใช้เครื่องขยายเสียงโดยไม่ได้รับอนุญาต”

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินคดีต่อแกนนำ
และผู้ชุมนุมจำนวน ๑๓๘ คดี เป็นการดำเนินคดีอันเนื่องมาจากการใช้เสรีภาพของบุคคลใน
การชุมนุมโดยสงบและการแสดงความคิดเห็น ในข้อกล่าวหาหรือฐานความผิดที่อาจแบ่งได้เป็น ๔ กลุ่ม
ได้แก่ กลุ่มความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร กลุ่มความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุม
สาธารณะ กลุ่มความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉิน และกลุ่มความผิดหลุโทษหรือความผิด
ที่มีโทษเล็กน้อย ซึ่งแม้ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินคดีและจับกุมโดยหมายจับที่ถือได้ว่าเป็นการพิจารณา
ถ่วงดุลพินิจโดยศาลยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวนี้ คณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ
สิทธิทางการเมือง ได้ให้ข้อคิดเห็นทั่วไปในการใช้ การตีความและการอธิบายขยายความเกี่ยวกับเสรีภาพ
ในการชุมนุมโดยสงบไว้ในข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ (General Comment No. 37 on the right of
peaceful assembly) ว่า พันธกรณีในการเคารพและประกันสิทธิในการชุมนุมโดยสงบ ก่อให้เกิดหน้าที่
แก่รัฐที่ต้องกระทำหรืองดเว้นการกระทำทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังการชุมนุม และจะต้องไม่ลงโทษ
ผู้เข้าร่วมชุมนุม หรือผู้จัดการชุมนุมโดยปราศจากเหตุที่ชอบธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ เมื่อมีการลงโทษ
ทางอาญาหรือทางปกครองแก่ผู้จัดการชุมนุมหรือผู้ชุมนุมในการชุมนุมโดยสงบสำหรับการกระทำที่ผิด
กฎหมาย การลงโทษเช่นนั้นต้องได้สัดส่วน ไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ และต้องไม่เกิดจาก

/ ฐานความผิด ...



ฐานความผิดที่ถูกกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ และมีคำจำกัดความที่คลุมเครือ หรือเป็นไปเพื่อปราบปราม การกระทำที่ได้รับความคุ้มครองตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ ด้วยว่า การกล่าวคำปราศรัยทางการเมืองและการชุมนุมที่มีข้อความทางการเมืองย่อมได้รับการคุ้มครอง ในฐานะที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงออก ดังนั้น การดำเนินคดีแกนนำและผู้ชุมนุมอย่างน้อยที่สุด ในกลุ่มความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ กลุ่มความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานการณ์ ฉุกเฉิน และกลุ่มความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษเล็กน้อย ซึ่งถือเป็นความผิดที่ไม่มีลักษณะร้ายแรง อันเป็นอาชญากรรม แม้จะเป็นการดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย แต่ในบางกรณีก็อาจส่งผล เป็นการจำกัด สิทธิเสรีภาพ โน้มน้าวไม่ให้มีการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและการแสดง ความคิดเห็น รวมถึงการทำให้เกิดความกลัวที่จะใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าว ตลอดจนเป็นการจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุจนกระทั่งบุคคลไม่อาจใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้ อาทิ กรณีการดำเนินคดีในฐานความผิดกระทำด้วยประการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการจราจร และ ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นกีดขวางทางจราจร จากการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ บริเวณอนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย กรณีการดำเนินคดีในฐานความผิดไม่แจ้งการชุมนุมสาธารณะ และใช้เครื่องขยายเสียง โดยไม่ได้รับอนุญาต จากการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓ บริเวณหน้าเรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร ฯลฯ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมิได้เรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ ตำรวจงดเว้นการดำเนินคดีในการกระทำความผิดใด ๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง แต่เห็นว่าควรใช้การชั่ง น้ำหนักระหว่างการรักษาความสงบเรียบร้อย กับการงดเว้นไม่รบกวนการใช้สิทธิและเสรีภาพในการ ชุมนุมโดยสงบและการแสดงความคิดเห็นจนกระทบต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิตามที่ได้กล่าวข้างต้น จึงเห็น ควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไปยัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒) การจับกุมและการควบคุมผู้ถูกจับ

จากการตรวจสอบพบว่า นับตั้งแต่การจัดการจัดการชุมนุมในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นมา มีแกนนำและผู้ชุมนุมถูกดำเนินคดี จำนวน ๑๓๘ คดี โดยในกรณีที่มีการจับกุมนั้น ได้ปรากฏภาพข่าวและคลิปวิดีโอการจับกุมแกนนำและผู้ชุมนุมในเวลากลางคืน อาทิ กรณี นายทัตเทพ เรืองประไพกิจเสรี ถูกจับตามหมายจับเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๒๒.๔๐ นาฬิกา นายภานุพงศ์ จาดนอก ถูกจับกุมตามหมายจับเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา และนางสาวภัสสรวาลี ธนกิจวิบูลย์ผล ถูกจับกุมตามหมายจับเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๒๓.๐๐ นาฬิกา ซึ่งทั้งหมดถูกพาไปควบคุมตัวที่กองบังคับการตำรวจตระเวน ชายแดนภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี นอกจากนี้ ยังพบว่าในการจับกุมแกนนำและผู้ชุมนุมหลายครั้ง

/ เจ้าหน้าที่ ...



เจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะปฏิบัติหน้าที่ในชุดนอกเครื่องแบบ ทำให้ผู้ถูกจับเกิดความกลัวและความสับสน ทั้งยังใช้รถยนต์ที่มีไซเรนของทางราชการหรือรถยนต์ที่มีได้มีสัญลักษณ์ของหน่วยงานติดอยู่ในการควบคุมตัวผู้ถูกจับไปยังสถานที่ควบคุมตัวด้วย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^{๓๕} มิได้มีข้อห้ามในการจับกุมตามหมายจับในเวลากลางคืนและได้กล่าวถึงอำนาจในการค้นเพื่อจับกุมในเวลากลางคืนไว้สำหรับบุคคลผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ ทั้งมิได้มีข้อบังคับให้การจับกุมบุคคลเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ในชุดเครื่องแบบ และใช้รถยนต์ของทางราชการทุกครั้ง แต่เมื่อพิจารณาจากสถานะของแกนนำผู้ชุมนุมที่มีหมายจับล้วนแต่เป็นนักศึกษาและมีได้เป็นบุคคลที่มีพฤติการณ์เป็นบุคคลผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ การดำเนินการจับกุมตัวบุคคลดังกล่าวในเวลากลางคืน ต่อเนื่องกับการนำตัวบุคคลทั้งสามข้างต้นไปควบคุมยังกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ห่างไกลจากที่ถูกจับ อาจส่งผลกระทบต่อการตรวจสอบชะตากรรมหรือที่อยู่ของบุคคลผู้ถูกจับ ทั้งการจับกุมบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในชุดนอกเครื่องแบบและการไม่ใช้รถยนต์ของทางราชการในการนำไปควบคุมตัวยังสร้างความกลัวและความสับสนให้แก่ผู้ถูกจับ จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำหรับการควบคุมตัวผู้ถูกจับกุมนั้น จากการตรวจสอบพบว่า ในภาพรวมระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำตัวผู้ถูกจับซึ่งเป็นแกนนำและผู้ชุมนุมไปส่งยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและควบคุมตัวไว้ ณ สถานที่นั้น แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ในฐานะหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ได้มีการประกาศหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงที่ ๑/๒๕๖๓ เรื่อง กำหนดสถานที่ควบคุม โดยกำหนดให้กรณีที่มีการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำ เช่นว่านั้น หรือปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้ส่งตัวไปยังกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี และกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ ค่ายนวมินท

/ ราชนี ...

^{๓๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๙๖ การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้

...

(๓) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา



ราชินี จังหวัดชลบุรี และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการโดยใช้มาตรการตามความจำเป็นและเหมาะสม รมัตระวังมิให้มีการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควร โดยมีข้อมูลว่านับตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ มีผู้ถูกจับกุมและนำตัวไปควบคุมไว้ยัง กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ จำนวน ๙๓ คน^{๓๖} แต่อย่างไรก็ตาม พบว่าในวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีการนำตัวผู้ถูกจับจากการจัดกิจกรรมเพื่อรอกการชุมนุมใหญ่ที่ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ และผู้ถูกจับในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ จากการ จัดกิจกรรมชายกึ่งของกลุ่ม We Volunteer (Wevo) ไปควบคุมตัวไว้ ณ กองบังคับการตำรวจตระเวน ชายแดนภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี ด้วย

ข้อมูลการจับกุมและการดำเนินคดี

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์/สถานที่	จำนวน/คน
๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	๒๑
๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓	บริเวณทำเนียบรัฐบาล	๒๔
๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓	แยกราชประสงค์	๗
๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓	แยกปทุมวัน	๑๔
๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๓	ห้าแยกลาดพร้าว	๖
๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓	แกนนำที่ถูกออกหมายจับ	๒
๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓	แกนนำที่ถูกออกหมายจับ	๑
๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓	แกนนำที่ถูกออกหมายจับ	๒
๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓	สนามหลวงและอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา	๑๖

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า การควบคุมตัวแกนนำ และผู้ชุมนุมที่ถูกจับกุม ณ กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ จังหวัดปทุมธานี ในวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ จากการจัดกิจกรรมเพื่อรอกการชุมนุมใหญ่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ ซึ่งมีได้เกิดขึ้นในระหว่างที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่ กรุงเทพมหานครและมีได้มีประกาศกำหนดให้กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ เป็นสถานที่ ควบคุมแต่อย่างใด การควบคุมดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจ และไม่ปฏิบัติตาม ขั้นตอนและวิธีการว่าด้วยการจับและควบคุมตัวที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และไม่สอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ รวมถึงกติการะหว่าง

/ ประเทศ ...

^{๓๖} ศูนย์นายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. เปิดสถิติผู้ถูกควบคุมตัวไป บก.ตชด. ภาค ๑ จากการชุมนุมทาง การเมือง, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔. จาก. <https://tlhr2014.com/archives/25919>

ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) ที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย และสิทธิในกระบวนการยุติธรรม อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อีกทั้งยังปรากฏว่ามีการควบคุมตัวในลักษณะไม่มีกฎหมายให้อำนาจดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ ด้วย ในกรณีของกลุ่ม We Volunteer (Wevo) ซึ่งจัดกิจกรรมขายกึ่งบริเวณสนามหลวงและพื้นที่ใกล้เคียง จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓) การคุมขังในเรือนจำและทัณฑสถาน

จากการตรวจสอบพบว่า นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ มีแกนนำและผู้ชุมนุมถูกคุมขังในเรือนจำหรือทัณฑสถาน จำนวน ๓๐ คน โดยผู้ต้องขังคนสุดท้ายในห้วงเวลาดังกล่าวคือเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ซึ่งตามข้อมูลเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๔ ทุกคนได้รับการปล่อยตัวแล้ว ทั้งนี้ ในขณะที่ถูกคุมขังผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับการปรึกษาคดีกับทนายความ และสิทธิในการเข้าเยี่ยมหรือพบกับครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการเยี่ยม การติดต่อของบุคคลภายนอกต่อผู้ต้องขัง และการเข้าดูกิจการหรือติดต่อการทำงานกับเรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๑ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายในการป้องกันหรือควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน กรมราชทัณฑ์จึงมีมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาด อาทิ การให้เยี่ยมญาติผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (LINE) การอนุญาตให้ทนายความเข้าพบเพื่อปรึกษาทางอรรถคดีเฉพาะในกรณีที่เร่งด่วนและมีผลกระทบต่อคดีความ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีกรมราชทัณฑ์กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายในการป้องกันหรือควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในเรือนจำหรือทัณฑสถานนั้น แม้จะส่งผลกระทบต่อความสะดวกในการให้เยี่ยมญาติ และการอนุญาตให้ทนายความเข้าพบเพื่อปรึกษาทางอรรถคดี แต่ถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวยังมีได้เป็นการจำกัดสิทธิถึงขนาดจะเป็นการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมในอันที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดี และติดต่อกับทนายความที่ตนเลือกได้ และสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือโดยผ่านผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือก อันเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ทนายความเข้าพบเพื่อปรึกษาอรรถคดีเฉพาะในกรณีที่เร่งด่วนและมีผลกระทบต่อคดีความนั้น อาจมีปัญหาในการพิจารณาว่ากรณีที่เร่งด่วนและมีผลกระทบต่อ



คดีความได้แก่กรณีใดบ้าง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องขังได้ จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๔) การปล่อยชั่วคราว

จากการตรวจสอบพบว่า นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ มีแกนนำและผู้ชุมนุมถูกจับกุมดำเนินคดี ซึ่งมีทั้งกลุ่มที่เข้าพบพนักงานสอบสวนแล้วได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน กลุ่มที่ถูกรัฐบาลไปศาลเพื่อขอให้ออกหมายขังแต่ศาลมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่มีประกัน และกลุ่มที่ถูกรัฐบาลไปศาลเพื่อขอให้ออกหมายขังและศาลมีคำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวอันจะส่งผลให้บุคคลดังกล่าวต้องถูกส่งตัวไปฝากขังไว้ ณ เรือนจำในเขตที่มีอำนาจอาทิ

(๑) กรณีของนายจตุภัทร์ บุญภัทรรักษา และพวกรวม ๒๑ คน ถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ และศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมถูกคุมขังจำนวนตั้งแต่ ๗ - ๑๑ วัน ตามแต่ละรายกรณี

(๒) กรณีของนายอานนท์ นำภา ถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ ศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ แล้วถูกดำเนินคดีในคดีจากการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓ และได้รับการปล่อยตัวเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ รวมถูกคุมขัง จำนวน ๑๙ วัน

(๓) กรณีของนายประสิทธิ์ ครุฑาโรจน์ ถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ และศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมถูกคุมขัง จำนวน ๗ วัน

(๔) กรณีของนายพริษฐ์ ชิวารักษ์ ถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ ศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ แล้วถูกดำเนินคดีในคดีจากการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓ ต่อมาศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ แล้วถูกดำเนินคดีในคดีจากการชุมนุมเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ แต่ศาลยกคำร้องขอฝากขัง รวมถูกคุมขัง จำนวน ๑๖ วัน

(๕) กรณีของนางสาวปณิสยา สิทธิจิรวัฒนกุล ถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ ศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ แล้วถูกดำเนินคดีในคดีจากการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓ ต่อมาศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ แล้วถูกดำเนินคดีในคดีจากการชุมนุมเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ แต่ศาลยกคำร้องขอฝากขัง รวมถูกคุมขัง จำนวน ๑๖ วัน

(๖) กรณีของนายณัฐชนน ไพโรจน์ ถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ และศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมถูกคุมขัง ๖ วัน

(๗) กรณีของนายเอกชัย หงส์กังวาน ถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓

/ และศาลให้ ...



และศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ รวมถูกคุมขัง ๑๘ วัน

(๘) กรณีของนายสมยศ พุกษาเกษมสุข ถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ และศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ รวมถูกคุมขัง ๑๘ วัน

(๙) กรณีของนายภาณุพงศ์ จาดนอก ถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๓ ศาลให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ แล้วถูกดำเนินคดีในคดีจากการชุมนุมเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ แต่ศาลยกคำร้องขอฝากขัง รวมถูกคุมขัง ๑๔ วัน

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๗ และมาตรา ๑๐๘/๑ บัญญัติให้จำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยการสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ อันได้แก่ การหลบหนี การจะไปยุ่งเหยิงพยานหลักฐาน การจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น หลักประกันไม่น่าเชื่อถือ หรือการปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนหรือการดำเนินคดีในศาล แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีนี้เห็นว่าศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ถือเป็นเรื่องที่ศาลได้มีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว โดยใช้ดุลพินิจวินิจฉัยข้อเท็จจริงประกอบข้อกฎหมายตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรตุลาการ จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่องหากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว

กล่าวโดยสรุปแล้ว การชุมนุมทางการเมืองในระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓ แม้การควบคุมและดูแลการชุมนุมโดยภาพรวมจะเป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยตามขั้นตอนและกระบวนการของกฎหมาย แต่ก็ปรากฏประเด็นปัญหาที่กระทบต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั้งในเรื่องของการจัดการและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะ การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการควบคุมดูแลการชุมนุม และปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรม ตามความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ได้กล่าวไปข้างต้น นอกจากนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังเห็นว่า การใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนอันเนื่องจากการชุมนุมทางการเมืองในห้วงเวลาดังกล่าวนั้นยังมีความสุ่มเสี่ยงที่จะเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันถือเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพที่เกินขอบเขต ไม่สอดคล้องหรือเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญหรือหนังสือสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนให้การรับรองและคุ้มครองไว้ มีผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้อำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพที่เกินขอบเขตนั้นได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไข

การละเมิดสิทธิมนุษยชน และป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะเดียวกันนี้ขึ้นอีกในอนาคต คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตลอดจนมีข้อเสนอแนะต่อผู้ชุมนุมและประชาชนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๕. มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอต่อผู้ชุมนุมและประชาชนที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมราชทัณฑ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ และมีข้อเสนอแนะต่อผู้ชุมนุมและประชาชนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรดำเนินการ ดังนี้

๑) กำหนดนโยบายหรือมาตรการในการดูแลรักษาความปลอดภัยในการชุมนุมของกลุ่มผู้ชุมนุมทุกฝ่ายโดยไม่เลือกปฏิบัติ และหลีกเลี่ยงการใช้กำลังในการรักษาความสงบเรียบร้อยในการชุมนุม โดยหากมีความจำเป็นที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อยุติเหตุการณ์ความรุนแรงอันอาจเกิดขึ้นในการชุมนุมก็จะต้องใช้มาตรการที่สอดคล้องกับหลักความจำเป็น หลักความได้สัดส่วน หลักความระมัดระวัง การไม่เลือกปฏิบัติ ตามกฎหมายและแผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมถึงควรนำหลักการที่ระบุอยู่ในข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ (General Comment No. 37 on the right of peaceful assembly) ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ตลอดจนแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย (United Nations Human Rights Guidance on Less-Lethal Weapons in Law Enforcement) นำมาปรับใช้เพื่อปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

/ ให้สอดคล้อง ...



ให้สอดคล้องกับหลักสากลด้วย

๒) เร่งรัดดำเนินการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงและให้รายงานผลต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการใช้กำลังเข้าควบคุมดูแลการชุมนุมในกรณีที่มีผู้ได้รับบาดเจ็บและได้รับผลกระทบ ตลอดทั้งระยะเวลาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓

๓) เมื่อมีการจับกุมบุคคลในระหว่างที่ไม่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ จะต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยจะต้องไม่มีการเอาตัวผู้ถูกจับดังกล่าวไปยังสถานที่อื่น

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๕.๒ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

๕.๒.๑ รัฐสภาควรมีกระบวนการร่วมกันระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายนิติบัญญัติ ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยอาจพิจารณาหากลไกการหารือและเจรจาทางออกอันเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และให้หลักประกันว่าข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุมทุกกลุ่มทุกฝ่าย โดยเฉพาะในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดหรือปัญหาที่เกิดมาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จะได้รับการพิจารณาภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อจะได้นำไปสู่การยุติข้อพิพาทโดยเร็ว

๕.๒.๒ คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑) กำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนในการรักษาความสงบเรียบร้อย และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ อาทิ การจัดสถานที่และบริการขั้นพื้นฐาน การจัดการจราจร และการดูแลความปลอดภัยของผู้ชุมนุม โดยพึงตระหนักว่าการจำกัดการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ควรถือเป็นข้อยกเว้นที่พึงกระทำ เฉพาะในกรณีจำเป็นอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้ภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้น และไม่ควรมีการสร้างเงื่อนไขอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความรุนแรง ทั้งนี้ อาจนำหลักการบริหารจัดการการชุมนุมอย่างเหมาะสม ๑๐ ประการ ซึ่งจัดทำโดยผู้รายงานพิเศษแห่งองค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมและการรวมกลุ่มอย่างสันติมาเป็นแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

๒) พิจารณาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแจ้งการชุมนุมสาธารณะตามหมวด ๒ มาตรา ๑๐-มาตรา

๑๔ ที่ปัจจุบันมุ่งเน้นระบบการขออนุญาตเป็นหลัก ซึ่งการกำหนดในลักษณะดังกล่าวเป็นการบั่นทอนแนวคิดที่ว่า การชุมนุมเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการที่จะสั่งอนุญาตหรือกำหนดเงื่อนไขที่สามารถแทรกแซงเนื้อหาการชุมนุมได้

๓) หลักเล็งการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ในการควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยในการชุมนุม เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการใช้พระราชกำหนดดังกล่าวเป็นไปเพื่อป้องกันภัยร้ายแรงที่กระทบต่อความมั่นคง ไม่อาจนำไปใช้ในการชุมนุมทางการเมืองในลักษณะทั่วไปได้ เพราะอาจก่อให้เกิดการจำกัดหรือลดทอนการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เว้นแต่การชุมนุมนั้นได้แปรเปลี่ยนไปสู่สถานการณ์วิกฤติ หรือการจลาจลที่กระทบต่อความมั่นคง

๔) พิจารณาแนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือในการช่วยเหลือเหยี่ยวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การชุมนุม รวมทั้งควรมีการศึกษา วิเคราะห์ กฎหมาย ระเบียบ หรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการเหยี่ยวยาผู้ได้รับผลกระทบให้เป็นมาตรฐานกลางในการพิจารณาช่วยเหลือเหยี่ยวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๕.๒.๓ กระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑) กำชับให้สถานศึกษาต่าง ๆ เปิดพื้นที่สถานศึกษาให้นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมในการแสดงความคิดเห็นได้และต้องจัดให้มีพื้นที่ปลอดภัย (safety zone) สำหรับนักเรียน เพื่อเป็นหลักประกันว่านักเรียนจะไม่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงไม่ว่ากรณีใด ๆ อันเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว

๒) ชี้แจงและสร้างความเข้าใจเพื่อไม่ให้บุคลากรทางการศึกษากระทำการในลักษณะบังคับให้นักเรียนให้คำมั่นหรือกระทำการใด ๆ เพื่อรับรองว่าจะไม่จัดหรือเข้าร่วมกิจกรรมแสดงออกทางการเมือง ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพทางการศึกษา และประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญด้วย

๕.๒.๔ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีหน้าที่ในการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ด้านความมั่นคงปลอดภัยของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาการข่มขู่คุกคามระหว่างกันทางสื่อสังคมออนไลน์ (cyber bully) หรือการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงหรือความเท็จ โดยจะต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องความเห็นทางการเมือง รวมไปถึงจะต้องไม่กระทำการใด ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เป็นการสกัดกั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารหรือเป็นการแทรกแซง หรือละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนและสื่อมวลชน

๕.๒.๕ สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑) สื่อสารต่อสาธารณะเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานตามแผนรักษาความสงบการชุมนุมสาธารณะ ให้ประชาชน ผู้สังเกตการณ์ สื่อมวลชน บุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง รับทราบและเกิดความเข้าใจ รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับการชี้แจงโดยระบุเหตุผล ความจำเป็น และความได้สัดส่วน กรณีที่ต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุม อันถือเป็นหลักประกันสำคัญในการรับรองว่าการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะได้รับการคุ้มครองและปราศจากการแทรกแซงโดยมิชอบ

๒) กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานและกำชับเจ้าหน้าที่ ทั้งในและนอกเครื่องแบบเกี่ยวกับการจัดเก็บหรือเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ซึ่งต้องเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด และไม่กระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของประชาชนเกินสมควร ตลอดจนพึงระมัดระวังไม่ให้มีการดำเนินการที่เป็นการสร้างความหวาดระแวงและความไม่ไว้วางใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งอาจนำไปสู่สถานการณ์ที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น

๓) กำชับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี การจับกุม และการควบคุมตัวบุคคลอันสืบเนื่องจากการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมและการแสดงออกทางการเมือง โดยให้ดำเนินการอย่างระมัดระวังภายใต้หลักความได้สัดส่วนและพอสมควรแก่เหตุ พึงดเว้นการใช้วิธีการที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงและกระทบกระเทือนต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพข้างต้น อีกทั้งควรหลีกเลี่ยงการจับกุมบุคคลในเวลากลางคืน หรือการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลโดยเจ้าหน้าที่แต่งกายนอกเครื่องแบบ รวมทั้งการใช้ยานพาหนะที่มีป้ายยานพาหนะของราชการในการปฏิบัติการ ระมัดระวังและคำนึงถึงความเหมาะสมในการจับกุมดำเนินคดีผู้ชุมนุมในกลุ่มความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ กลุ่มความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉิน และกลุ่มความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษเล็กน้อย

๕.๒.๖ กรมราชทัณฑ์ควรกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ในการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ทนายความเข้าพบเพื่อปรึกษาอรรถคดีเฉพาะในกรณีที่เร่งด่วนและมีผลกระทบต่อคดีความในระหว่างการใช้แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายในการป้องกันหรือควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการพิจารณาใช้ดุลพินิจของเรือนจำแต่ละแห่ง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องขังได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดคลี่คลายลง ควรพิจารณาอนุญาตให้ญาติหรือทนายความเข้าพบได้ตามปกติ โดยการกำหนดมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดที่เหมาะสมต่อไป

/ ๕.๓ ข้อเสนอแนะ ...



๕.๓ ข้อเสนอแนะต่อผู้ชุมนุมและประชาชนที่เกี่ยวข้อง

ผู้ชุมนุมและประชาชนทุกฝ่ายควรเคารพในสิทธิและเสรีภาพในความคิด ความเชื่อ และการแสดงออกของบุคคลอื่น โดยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากัน การสร้างเงื่อนไข และการสื่อสารด้วยวิธีการใด ๆ ที่สร้างความเกลียดชัง และหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงต่อกันในทุกกรณี เช่น การใช้กำลัง ประทุษร้าย การขว้างปาสิ่งของ การทำลายทรัพย์สิน เป็นต้น นอกจากนี้ ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ผู้จัดการชุมนุมและผู้ชุมนุมพึงควรระมัดระวังในการชุมนุมหรือจัดกิจกรรมทางการเมือง โดยควรปฏิบัติตามมาตรการดูแลความปลอดภัยด้านสุขภาพอย่างเคร่งครัด

๖. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔ จึงมีมติว่ามีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมดูแลการชุมนุมในระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามข้อ ๕ ของรายงานนี้ ต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมราชทัณฑ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ และให้มีข้อเสนอแนะต่อผู้ชุมนุมและประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทำหน้าที่แทน
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางฉัตรสุดา จันทร์ดียิ่ง

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายสมณ พรมหรรส

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวอารีวรรณ จตุทอง

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ